

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางบุญทิตยา พงษ์สุวรรณ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บุญทิตยา พงษ์สุวรรณ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์พีระพงษ์ อุซารสกุล , 174 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านคลอง
บริบูรณ์นั้น เพื่อต้องการทราบถึงการบรรลุวัตถุประสงค์การประเมิน 5 ข้อที่กำหนดไว้ว่าได้
ครบถ้วนหรือไม่ก็น้อยเพียงใด

เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
คลองบริบูรณ์ ให้มีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองในระบบเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป
โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดลของนักประเมินคือ สดฟฟิลด์บีม เพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 4
รูปแบบการประเมิน ได้แก่ การประเมินบริบทของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ การประเมินปัจจัยนำเข้า
การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนอย่างเป็น
ระบบ โดยการกำหนดตัวแปร ตัวชี้วัดในการศึกษา สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่
สำคัญได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลจากการสังเกตโดยการเข้า
ไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ การเยี่ยมสัมภาษณ์ การสอบถาม การจัดเวที
ประชาคม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามความต้องการตั้งเป็นรายบุคคล ครอบคลุม แยกตามกลุ่ม
อาชีพ ลักษณะผู้กู้เงิน แหล่งข้อมูลจะได้จากทั้งแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้วจัดเก็บเรียบเรียงข้อ
มูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามลักษณะของข้อมูล ให้เกิดความเที่ยงตรง
ชัดเจน มีการเก็บเพิ่มเติมเพื่อทราบความคลาดเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงของข้อมูลตามระยะเวลา
กำหนด

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้ดำเนินการ
ไปตามขั้นตอนการบริหารจัดการของคณะกรรมการซึ่งสามารถอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกเพื่อนำไป
ดำเนินกิจการได้ตามโครงการที่ยื่นขอกู้ในหลายโครงการ ส่วนใหญ่เป็นภาคเกษตรกรรม มีกลุ่ม
ทำนา ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ส่งเสริมการศึกษาแก่นบุตร ซึ่งการดำเนินการที่พบมีทั้งประสบ
ผลสำเร็จและผู้ประสบปัญหาจากการขาดทุนหมุนเวียน ภาวะการตลาดและดินฟ้าอากาศ แต่ได้
รับการแก้ไข การส่งเสริม สนับสนุน จากกลุ่มด้วยกันและจากทางภาครัฐบาล ที่เข้าช่วยเหลือใน
ด้านความรู้ทางวิชาการ ทำให้หมู่บ้านมีเครือข่ายในกลุ่มอาชีพ เครือข่ายระดับตำบล มีการพึ่งพา
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีศักยภาพ ความเข้มแข็ง มีรายได้จากการประกอบกิจการพอที่จะเลี้ยงดู
ครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีทั้งการ
สนับสนุน การส่งเสริมผู้กู้เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้ โดยมีการยึดหยุ่นเอื้อประโยชน์ให้แก่
สมาชิก ให้สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจการได้เพื่อให้มีดอกผลในการชำระคืนเงินกู้ให้กับ
กองทุนหมู่บ้านในปลายปี 2545 ให้เกิดการหมุนเวียนของเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์พีระพงษ์ อุฑารสกุล)

กรรมการสอบ

(อาจารย์เรื่ออากาศเอกประโชชน์ คำสวัสดิ์)

(นางปุ่นยง คาวเที่ยง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ผู้สอนและแนะนำสารนิพนธ์
 - รองศาสตราจารย์ ดร. องค์กร อินทร์ทรัพย์ , ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, ดร.พัฒนากิตติอาสา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - อาจารย์พีระพงษ์ อุซารสกุล, อาจารย์ปณณช อุซารสกุล, อาจารย์นิคม พรประสิทธิ์ ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ คูแฉะให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องทั้งทางด้านวิชาการ การปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกด้านหนังสือราชการ ช่วยประสานงานกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีด้านข้อมูลข่าวสาร ความถูกต้องทางวิชาการ ตลอดมา
 - นายสมาน วงศ์รายุทธ นายอำเภอเมืองนครราชสีมา พร้อมทั้งพัฒนากรอำเภอเมืองนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลทุกข้อมูมิของชุมชนหมู่บ้านเป้าหมาย
 - เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหมื่นไวย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านพร้อมทั้งกรรมการที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณชาวบ้านคลองบริบูรณ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
 - อาจารย์ นายแพทย์เทียนชัย พรหมภูเบศร์ นายแพทย์ 9 (ด้านเวชกรรมสาขาจักษุวิทยา) หัวหน้าศูนย์จักษุสาธารณสุข ผู้ให้ความอนุเคราะห์ ปรึกษา แนะนำด้านสุขภาพทางกายและจิตใจ ตลอดจนให้การสนับสนุนอุปกรณ์การจัดทำสารนิพนธ์และการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างเป็นสุข
- ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู อบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

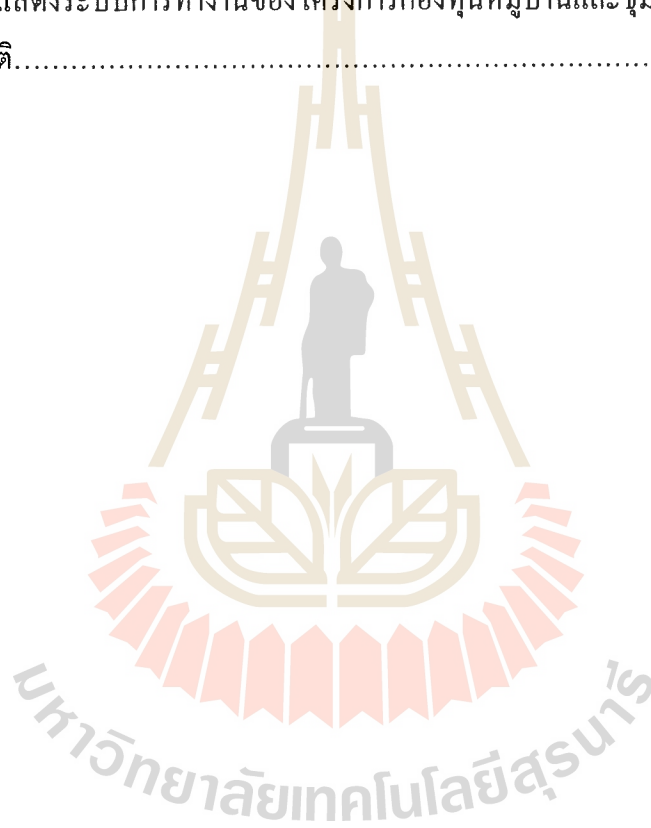
บุญทिया พงษ์สุวรรณ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
วิธีดำเนินการ.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	7
ระเบียบต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	8
แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.....	9
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ.....	11
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.....	12
หลักการประเมิน โครงการแบบ ชิพโมเดล (CIPP Model).....	12
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	13
เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	18
วิธีการประเมินโครงการ.....	18
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน.....	21
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตףเฟิลบีม	3
2. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของ สตףเฟิลบีม.....	18
3. แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ.....	25

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงรายได้ของประชากรหมู่บ้านคลองปริบูรณ์	42
2. ตารางแสดงการทำบุญหรืองานประเพณีในรอบหนึ่งปี ของหมู่บ้านปริบูรณ์.....	43
3. ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของประชากรหมู่บ้านคลองปริบูรณ์.....	44
4. ตารางแสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ ของหมู่บ้านคลองปริบูรณ์.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

จากนโยบายอันเร่งด่วนของรัฐบาลซึ่งนำโดย พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้กระจายเงินจำนวน 7 หมื่น 8 พันล้านบาท ให้กับหมู่บ้านและชุมชนละ 1 ล้านบาททั่วประเทศจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

เมื่อหมู่บ้านและชุมชนเมืองสร้างความพร้อมได้รับอนุมัติจัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ ได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือบางชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอันต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อที่จะได้ทราบว่า การดำเนินการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทนั้นมีศักยภาพ มีการจัดการที่เหมาะสม มีการพัฒนาอาชีพในหมู่บ้าน เพิ่มพูนรายได้ ลดรายจ่าย ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์มากน้อยเพียงใด จึงได้ทำการประเมินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบในรูปของ "สารนิพนธ์" ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการกระจายเงินเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทนั้น เพื่อเป็นเครื่องมือให้แต่ละชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกระบวนการของชุมชน มุ่งเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ของชุมชน ให้นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการประเมินโครงการครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์อันสอดคล้องกัน ดังนี้คือ

1. เพื่อต้องการทราบว่าเงินกองทุน 1 ล้านบาทจะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ในการลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย หรือ บรรเทาเหตุฉุกเฉินในความจำเป็นเร่งด่วน ส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาของท้องถิ่น ได้จริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2. เพื่อต้องการทราบว่าคณะกรรมการมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ภาวะเบียบของกองทุนหมู่บ้าน จุดอ่อน จุดแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. เพื่อต้องการทราบว่าสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน สามารถนำเงินไปพัฒนาอาชีพได้จริงหรือไม่

4. เพื่อต้องการทราบว่าปัจจัยทั้งในทางบวกและทางลบที่ทำให้การบริหารจัดการ ให้กองทุนหมู่บ้าน ได้สำเร็จ มีอะไรบ้าง

5. เพื่อต้องการทราบว่าในชุมชนหมู่บ้านมีขีดความสามารถ ความเข้มแข็ง ในการประกอบอาชีพ มีความสามัคคีกัน ในหมู่บ้านหรือไม่

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

ในการศึกษาวิจัย รูปแบบแนวคิดการประเมิน มีผู้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพยายามพัฒนาแนวคิดไว้หลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้ประเมินนำไปประยุกต์ให้เข้ากับโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนี้คือ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้ กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการประเมินทางการศึกษา

1. หลักแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม จำแนกเป็น 4 ประการคือ

- 1.1 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- 1.2 กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์
- 1.3 เลือกวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- 1.4 ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด

2. กรอบแนวคิดการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกเป็น 6 ส่วนคือ

- 2.1 การประเมินจุดประสงค์
- 2.2 การประเมินแผนการเรียนรู้
- 2.3 การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- 2.4 การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- 2.5 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- 2.6 การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model) การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค คือการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้นอกจากการทดสอบ 4 แนวทางคือ

1. การศึกษากระบวนการ (Process Studies) เป็นการศึกษาสภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายวิชา

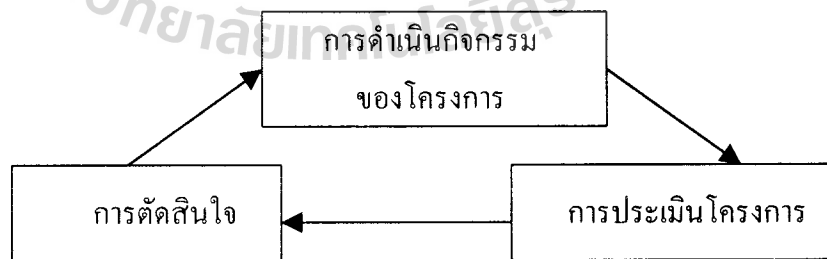
2. การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) เป็นการพิจารณาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลาที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม

3. การวัดเจตคติ (Attitude Measurement) เป็นการเน้นความสำคัญของเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ที่มีแนวทางการวัดผลได้อย่างหลากหลายวิธี อาทิ การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต เป็นต้น

4. การติดตามผล (Follow up Studies) เป็นการติดตามผลการดำเนินงาน หรือการให้ผู้เรียนได้ประเมินข้อดี-ข้อเสียของรายวิชาว่าควรมีการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างไร

นอกจากนี้ ครอนบาค ยังได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่ใช้ในการเรียนการสอน "Cronbach's Goal & Side Effect Attainment Model" ที่กำหนดหลักการว่า การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า "การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ" โดยมีแนวความคิดพื้นฐานคือ

แผนภูมิ 1 แสดงแนวความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

สตฟเฟิลบีม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน คือ

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ซึ่งในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ได้ถูกกำหนดให้ใช้รูปแบบการประเมินที่เรียกว่าระบบ "ซิพพ์ โมเดล : CIPP Model" ตามรูปแบบที่มีนักประเมินกล่าวมา คือ

C	ย่อมาจาก	Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

4. วิธีดำเนินการ

เพื่อให้ได้ผลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้เป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ ถูกต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเที่ยงตรง มากที่สุดผู้เขียนได้หอบยกและเลือกใช้ระบบการประเมินแบบ "ซีพีพีโมเดล" ในรูปแบบของผู้ประเมินคือ สดฟี่เฟิลบีบี ซึ่งได้มีขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบททั่วไปของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกชนิด ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ในหลาย ๆ แบบ หลายวิธีตั้งแต่การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม สามารถนำมาเป็นตัวแทนของกลุ่มข้อมูลได้ แยกเป็น

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้เขียนได้ไปลงพื้นที่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการสอบถาม สังเกต หรือสัมภาษณ์ การร่วมประชาคม กับกลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้เขียนได้ไปศึกษา คัดลอกมาจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้รวบรวมไว้เรียบร้อยแล้ว เช่น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พัฒนาการองค์การบริหารส่วนตำบล กชช.2ค. จปฐ แผนพัฒนาระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และเอกสารระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

ขั้นที่ 2 เมื่อศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม กลุ่มตัวแปรพอเหมาะที่จะเป็นตัวแทนข้อมูลได้ใช้การวัดเชิงสถิติ ดังนี้คือ จำนวน ครั้วเรือน ไม่เกิน 100 ครั้วเรือน ในหมู่บ้าน ใช้การสุ่มตัวอย่าง 25 ครั้วเรือน

ข้อมูลแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) คือ ข้อมูลที่สามารถรวบรวมจัดเก็บเป็นตัวเลขได้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้ เช่น การหาค่ามัธยฐาน หาด้านนิยม หรือส่วนเบี่ยงเบนควอดเรตส์ได้ เช่น รายได้ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนชรา ในชุมชนหมู่บ้าน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) คือ ข้อมูลที่ไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเลขได้ สามารถบรรยายความคิดเห็น เจตคติ ทักษะคติ ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของคนในชุมชน เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี การช่วยเหลือเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันของคนในชุมชน

ขั้นที่ 3 ศึกษาการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้านตั้งแต่เริ่มก่อนการจัดตั้งเป็นกองทุน ได้มีกิจกรรมอะไรบ้าง เช่น การประชุมหมู่บ้าน ในการที่จะได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน กฎระเบียบของกองทุน การได้มาซึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โครงการต่าง ๆ ที่สมาชิกเสนอกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ผลประโยชน์อันเกิดจากกองทุนหมู่บ้าน ได้เอื้ออำนวยต่อสมาชิกและคนในชุมชน หรือสาธารณชนอย่างไรบ้าง

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านเพื่อติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ในระบบซัพพลายโมเดล ว่าจากข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมในหมู่บ้าน ตลอดจนผลลัพธ์ที่ได้ จากกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องได้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อสรุปผลการประเมิน การดำเนินกิจการกองทุน หมู่บ้านให้ถูกต้อง แม่นยำ มีสาระที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ในการติดตาม แก้ไข พัฒนาหมู่บ้านให้ตรงจุด ตรงประเด็น ในอันดับต่อไป

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จะช่วยให้หมู่บ้านมีการพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดรายจ่ายจากการประกอบอาชีพเสริมด้วยภูมิปัญญาของคนในหมู่บ้าน ช่วยบรรเทาเหตุฉุกเฉินในความจำเป็นของครอบครัว
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนกฎระเบียบของกองทุน สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง หรืออุปสรรคต่าง ๆ ไปด้วยดี
3. สมาชิกสามารถบริหารเงินที่กู้ยืมไปพัฒนาอาชีพ จนเกิดผลผลิต มีผลกำไรเพื่อชำระคืนเงินกองทุนได้
4. กองทุนหมู่บ้านสามารถผ่านการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยดี ชาวบ้านมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ มีกำไรและทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ฐานรากของประเทศได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
5. ชาวบ้านมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ ให้อภัย ซึ่งกันและกัน จนทำให้ทุกกิจกรรมในหมู่บ้านสามารถผ่านอุปสรรคไปด้วยดี

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งนำโดย พตท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งมีนโยบาย หลักการและวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

รัฐบาลมีนโยบายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการจัดตั้ง "กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท" เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับประชาชนในการสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตอีกด้วย

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทจะประสบความสำเร็จได้ ต้องประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ อันได้แก่

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน โดยชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตตนเองด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตน
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม โดยมีหมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
5. กระจายอำนาจและพัฒนาประชาธิปไตยให้ท้องถิ่นชุมชน

3. วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย ให้กับชาวบ้าน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารและจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
5. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การศึกษาวิจัยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ง่ายต่อการค้นคว้าและติดตาม ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงระเบียบต่าง ๆ ที่สอดคล้อง ไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน อันได้แก่

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

ในรายละเอียดฉบับสมบูรณ์ของแต่ละระเบียบนั้นผู้เขียนได้รวบรวมและนำเสนอไว้ใน ภาคผนวก ก

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางนโยบาย และแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา เพื่อให้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งฉบับแรกประกาศ ณ วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2544 ลงนามโดย นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร และเพื่อความเหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารจัดการ จึงสมควรมีการปรับปรุงแก้ไข เป็นฉบับที่ 2 พ.ศ. 2544 ประกาศ ณ วันที่ 27 เมษายน 2544 ลงนามโดย นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร

2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบ นี้ไว้ เพื่อให้ได้รายละเอียด เพิ่มเติม แยกย่อยลงไปซึ่งหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ ผู้นำไปปฏิบัติสามารถตีความ ให้ได้ความหมายที่ตรงกัน ถูกต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย

คลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เมื่อหมู่บ้านมีความพร้อมในขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อให้การบริหารงานกองทุนของหมู่บ้านเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถือปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในที่ประชุมจึงมีมติ ยกร่างระเบียบขึ้นมา ซึ่งระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์" ในระเบียบจะครอบคลุมตั้งแต่คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้มีสิทธิในการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ระยะเวลาการชำระคืน จนกระทั่งผลประโยชน์จากดอกเบี้ยเงินกองทุนหมู่บ้านว่าได้เอื้อประโยชน์ให้กับหมู่บ้านอย่างไรบ้าง ระเบียบฉบับนี้จะแตกต่างจากระเบียบทั้ง 2 ดังกล่าวมา คือ เป็นระเบียบที่คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ร่างกันขึ้นมาเอง เพื่อให้ถือปฏิบัติกันเฉพาะในกลุ่มกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ จึงถือเป็นระเบียบที่สมบูรณ์ที่สุดเพราะเป็นระเบียบที่สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้านเอง ต้องการอย่างไรก็ร่างกันขึ้นมาอย่างนั้น เช่นดอกเบี้ยจากเงินกู้ ระยะเวลาส่งคืน โดยมีการประชุมตีผ่านที่ประชุม แล้วประกาศใช้ ณ วันที่ 5 กรกฎาคม 2544 เป็นต้นมา

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละกองทุนซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการกองทุนละ 15 คน นั้น จะต้องผ่านขั้นตอนการประชาคม ของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อมีการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่อำเภอในขั้นตอนหนึ่งแล้ว ก็จะแนะนำให้แต่ละหมู่บ้านจัดเวทีประชาคม โดยมีผู้นำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้านกลุ่มต่าง ๆ ร่วมประชุม พร้อมด้วยผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายครัวเรือนละ 1 คน แต่ละหมู่บ้านต้องมีผู้นำครัวเรือนร่วมประชาคมจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด จึงจะสามารถเปิดการประชุมได้ และมีผู้ร่วมสังเกตการณ์ประชุม เช่น พัฒนาการ ครู อาจารย์ในหมู่บ้านหรือชุมชน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยประจำตำบล หรือผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ร่วมเป็นสักขีพยาน และเปิดประชุมเพื่อคัดเลือก

คณะกรรมการกองทุนในแต่ละตำแหน่ง ให้ได้ผู้ชาย 8 คน และ หญิง 7 คน โดยการเสนอชื่อจากผู้เข้าร่วมประชาคม และให้ที่ประชุมลงมติสนับสนุนที่ละตำแหน่ง ด้วยความสมัครใจ อย่างถูกต้อง โปร่งใส ไม่มีการบีบบังคับจากผู้มีอิทธิพล หรือนักการเมือง แต่อย่างใด เพราะคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในแต่ละตำแหน่ง จะต้องเป็นผู้ที่เสียสละ จริงใจต่อการปฏิบัติงาน โดยที่ กำหนดให้มีคณะกรรมการทั้งผู้หญิงและผู้ชายกึ่งหนึ่งนั้น ก็เพราะว่าให้เกิดความเหมาะสม ความสมดุล ในการทำงานให้มีคุณภาพ ผู้ชายเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง มีการตัดสินใจที่เด็ดขาด ส่วนผู้หญิงก็เป็นผู้ที่มีความละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในบ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้มีการประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบล บาท ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2544 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน มีผู้เข้าร่วมประชุม 95 คน จากจำนวน 120ครัวเรือนขณะนั้น มีผู้ร่วมสังเกตการณ์และร่วมเป็นสักขีพยานหลายคน จนได้คณะกรรมการครบทุกตำแหน่งตามความเหมาะสม ผู้ชาย 8 คน ผู้หญิง 7 คน ตามเอกสารบันทึกการประชุม ดังกล่าวในภาคผนวก ข

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นเอกสารที่ใช้รวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นแบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อที่จะให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้นำข้อมูลที่ได้นี้ ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ในรายละเอียดของข้อมูลจะประกอบไปด้วยการแจกแจงทางสถิติ เช่นจำนวนประชากรที่อาศัยในหมู่บ้าน อาชีพต่าง ๆ และรายได้ของคนในหมู่บ้าน รายชื่อ ตำแหน่งของคณะกรรมการ พร้อมทั้งระบุความสามารถประสบการณ์การทำงาน เมื่อคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นชอบในคำขอนั้นว่าเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมสามารถดำเนินกิจการได้ ก็อนุมัติขึ้นทะเบียนให้เป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อม จัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านได้ ถ้าหมู่บ้านไหนคณะกรรมการพิจารณาแล้วตามคำขอขึ้นทะเบียน ว่ายังไม่มีความพร้อมหรือความเข้มแข็งพอที่จะจัดตั้งกองทุนได้ ก็จะตีกลับคำขอนั้นคืนมาก่อนและให้มีการเตรียมความพร้อมและเสนอคำขอขึ้น ไปใหม่จนกว่าจะผ่านให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้ ก็จะได้รับการโอนเงิน 1 ล้านบาท เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านมาบริหารจัดการในขั้นตอนต่อไป

ในการเตรียมความพร้อมนั้น ประชาชนในหมู่บ้านจะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่

การสร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันดังนี้คือ

1. สร้างจิตสำนึกร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกัน บริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้าน
2. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไก แนวทางการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง
3. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการและบริหารจัดการกองทุนเริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป
4. การเลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้โดยการจัดเวทีชาวบ้าน
5. คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
6. การจัดทำระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไม่ขัดต่อระเบียบของกองทุนแห่งชาติและชุมชนเมือง
7. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน
8. มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้าน

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ สามารถผ่านการประเมินความพร้อมให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ได้รับ โอนเงิน 1 ล้านบาทเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ในวันที่ 24 กันยายน 2544 ผู้เขียนจึงได้ รวบรวมคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ไว้ในภาคผนวก ค ทำyles่มสารนิพนธ์ฉบับนี้

5. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แต่ละกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สามารถที่จะบริหารจัดการ อนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกของกองทุนแต่ละหมู่บ้าน ได้ ตามคำเสนอ โครงการ ซึ่งแต่ละกองทุนจะมีหลักการพิจารณาที่แตกต่างกันบ้าง เหมือนกันบ้างขึ้นอยู่กับระเบียบ ของแต่ละกองทุนที่ได้ยกร่างกันขึ้นมา และไม่ขัดต่อระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ

1. วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
2. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ยืมไม่เกินหนึ่งปี

ส่วนประเด็นอื่น ๆ นั้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยความเห็นชอบของสมาชิกเป็นผู้ กำหนด เช่น พิจารณาจาก

1. โครงการที่สมาชิกเสนอกู้มากับจำนวนเงินที่ขอกู้
2. ประวัติทางการเงินของสมาชิกผู้กู้
3. พิจารณาจากหลักทรัพย์หรือผู้ค้ำประกันเงินกู้

6 หลักการประเมินโครงการแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ได้ถูกกำหนดให้ใช้รูปแบบ การประเมิน อันเป็นรูปแบบเดียวกันคือระบบ ซีพีพีโมเดล เพราะเป็นระบบที่น่าเชื่อถือ นำไป ปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ ซึ่งมีนักประเมินได้เรียบเรียงไว้หลายคน ซึ่งผู้เขียน ก็ได้ยึดรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม เป็นแบบอย่างในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในครั้งนี้ ซึ่งได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินบริบท
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า
3. การประเมินกระบวนการ
4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น

เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ต้องเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ตั้งแต่ ประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ความเป็นไปของหมู่บ้านก่อนการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้าน ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ว่าหมู่บ้านมีสภาพเช่นใด ประชากรมีจำนวนเท่าใด ประกอบอาชีพอะไรบ้าง มีความรู้ มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด ประเมินกระบวนการ ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การรับสมัครสมาชิก การพิจารณาโครงการกู้ยืมเงิน มีสิ่งใดที่จะต้องแก้ไข มีอุปสรรคอะไร ที่ทำให้การดำเนินการกู้ยืมเงินกองทุนไม่สำเร็จ เช่น ระเบียบกองทุนไม่เอื้ออำนวยให้ หรือกรรมการไม่มีความเป็นธรรม เห็นแก่พวกพ้อง จนกระทั่งการประเมินผลผลิตที่ได้รับจากกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ตลอดจนติดตามการดำเนินโครงการของสมาชิกว่าได้ผลเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ มีความคุ้มค่าเพียงใด เมื่อผ่านระยะเวลาการชำระคืนนั้น สมาชิกผู้กู้ประสบผลสำเร็จในการทำธุรกิจหรือไม่ สามารถชำระคืนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด มีแผนการปรับปรุงให้ดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ หรือล้มเหลวจนต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการนี้

7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขณะนี้อยู่ในขั้นดำเนินโครงการ ตามนโยบายของรัฐบาล เงินจำนวน 7 หมื่น 8 พัน กว่าล้านบาท ได้ถูกกระจายไปยังแต่ละหมู่บ้านและชุมชนที่ผ่านการประเมินความพร้อมของหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งในแต่ละด้าน ถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีทุกประการ สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทได้สำเร็จ ได้รับการโอนเงินเข้ากองทุน นำมาบริหารจัดการ ให้สมาชิกในหมู่บ้านกู้ยืม ไปดำเนินการตามโครงการที่เสนอนั้น ขณะนี้ก็ได้มีผลสะท้อนจากการดำเนินการกลับมา บ้างแล้วว่า มีทั้งประสบผลสำเร็จ และไม่ประสบผลสำเร็จ บางหมู่บ้านคณะกรรมการ มีอุปสรรคในการบริหารงาน เช่นรูปแบบของระบบบัญชี กรรมการมีความรู้ไม่พอ ไม่มีความชัดเจนในการจัดทำจากส่วนกลางที่แน่นอน บางรายยากจนแต่ไม่สามารถกู้ยืมเงินมาดำเนินการได้ ไม่มีผู้ใดกล้าค้ำประกัน มีบางส่วนที่กู้ยืมไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ระยะเวลาการชำระคืน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีขีดจำกัด กับการประกอบการเช่น บางหมู่บ้านกำหนดในระเบียบการชำระเป็น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือแม้แต่ 1 ปี ก็ตาม การประกอบธุรกิจค้าขาย บางอย่างซื้อมาขายไป ก็ทราบแล้วว่าได้กำไรหรือขาดทุน แต่บางอาชีพ ก็ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม เช่น การเพาะปลูกพืช หรือ การเลี้ยงสัตว์ บางโครงการก็ยังไม่เห็นผล ฝนอาจไม่ตกตามฤดูกาล การเก็บเกี่ยวอาจคลาดเคลื่อน ผลผลิตตกต่ำไม่ได้ตามเป้า บางพื้นที่มีพายุ หรือน้ำท่วมก็สูญเสียตรงนี้ โครงการเลี้ยงสัตว์บางโครงการเกิดภาวะระบาดของโรค เช่น ไข้ หรือสุกร เป็นโรคที่อกร่วงตาย ทำให้ขาดทุน เงินที่กู้ยืมมาลงทุนนอกจากจะไม่มีผลกำไรมาชำระคืนแล้ว ยังมีการกู้ยืมเงินในระบบอื่นเพื่อมาใช้แก้ปัญหาค่าความเป็นอยู่และลงทุนต่ออีก เนื่องจาก กฎ ระเบียบการกู้ยืมเงิน

กองทุน ถ้ายังไม่ชำระงวดแรกที่ยืม ก็จะไม่มียกยัดกู้ยืมต่อไปได้ จึงทำให้ต้องหันไปกู้ในระบบอื่น ซึ่งเพิ่มภาระหนี้สินและดอกเบี้ยเข้าไปอีก

ในสภาพความเป็นจริงของชุมชนนั้น ก่อนการจัดตั้งกองทุนเงินล้านนั้น ชาวบ้านซึ่งยากจน อยู่แล้ว และแต่ละรายก็มีหนี้สินเดิมอยู่ มากบ้างน้อยบ้าง บางรายต้องสูญเสีย บ้าน ที่ดิน จากหนี้สิน อันเกิดจากการทำธุรกิจที่ผิดพลาดบ้าง การพนันบ้าง จึงทำให้กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ซึ่งรัฐบาล มีนโยบายกระจายไปสู่ฐานราก เพื่อเพิ่มพูนรายได้ ลดรายจ่าย กระตุ้นให้มีการสร้างงานเพิ่มขึ้นใน หมู่บ้านนั้นจึงหวังผล 100 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้ แต่การเพิ่มประสิทธิภาพ ก็เพื่อกระตุ้นให้การบริหารจัดการ ให้ได้ผลมากที่สุด ให้กองทุน 1 ล้านบาท ยังหมุนเวียนให้ได้ลงทุนในหมู่บ้าน ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด มีดอกผลมาพัฒนา หมู่บ้าน ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนพิการได้ตามวัตถุประสงค์

8. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ , สัมพันธ์ เตชะอธิก ,มติชนรายวัน ประจำวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การ บริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การ ติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การ พัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุน ทุกระดับมีแนวทางพัฒนากล ไก่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับประชารัฐ /ประชาสังคมทุกระดับ ร่วมเป็นกลไก ตรวจสอบ ให้กองทุนล้านบาท บริหาร ได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริง ๆ

ก่อนนโยบายเชิงเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท มาจากราก ฐานทฤษฎีพึ่งพารัฐ โดยอำนาจรัฐทางการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวระบอบประชาธิปไตย ได้ใช้อำนาจจัดสรรทรัพยากรงบประมาณเหวี่ยงกระจายไปทั่วทุกหย่อมหญ้าที่มีความพร้อม ภายใต้ ระเบียบกองทุนฯ แห่งชาติ ที่ร่างขึ้นและประกาศใช้โดยไม่ผ่านการระดมความคิดเห็นจากภาค ประชาชนทั้ง ๆ ที่มีผลกระทบทุกหัวระแหง (ในอนาคตเมื่อทำเป็นพระราชบัญญัติกองทุนฯ แห่งชาติ น่าจะได้มีการทำประชาพิจารณ์อย่างจริงจังด้วย)

ระเบียบกองทุนฯ แห่งชาติ และคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติจึงเป็นระบบใหญ่ที่มีระเบียบ หมู่บ้านและชุมชน มีคณะกรรมการกองทุนฯ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชน 9 - 15 คน เป็นระบบโครงสร้างย่อยที่จำต้องปฏิบัติตาม ระบบใหญ่ในลักษณะปฏิ สัมพันธ์ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ภายใต้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ในการดำเนินนโยบายเรื่องนี้

การผสมผสานทางแนวคิดทฤษฎียังมีการนำแนวคิดประชาสังคม ในลักษณะ 4 ประสานได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน/NGOs นักวิชาการและผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนฯ ภายใต้ชื่อ "ประชารัฐ" อันหมายถึง ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

แต่นั้นยังไม่พอ กองทุนฯ ยังนำแนวคิดบทบาทหญิง-ชาย (Gender) เข้าไปร่วมด้วยเชื่อว่าคุณสมบัติที่ดีของผู้หญิงในเรื่องความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูง มีความเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ จะช่วยทำให้กองทุนฯ บรรลุเป้าหมายได้ จึงได้มีการกำหนดให้ผู้หญิงคนหนึ่งเข้าไปเป็นคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

ตกลงภายใต้นโยบายเรื่องเดียวได้ใช้แนวคิดทฤษฎีถึง 4 อย่าง อันได้แก่ ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ แนวคิดประชาสังคม และแนวคิดหญิง-ชาย ข้อวิพากษ์ (แปลว่า ข้อดีข้อไม่ดี เสนอทางเลือก) ต่อการกำหนดนโยบายในลักษณะเช่นนี้ มีดังนี้

1. การทำให้ภาคประชาชนพึ่งพารัฐบาลโดยรัฐบาลทำหน้าที่อุปถัมภ์ประชาชน ก่อให้เกิดการพึ่งตนเองไม่ได้ (การพึ่งตนเอง หมายถึง การตรวจสอบทรัพยากรของตนเองว่ามีส่วนใดขาดแคลน ส่วนใดพอเพียงแล้ว ส่วนที่ขาดจึงระดมหรือประสานทรัพยากรจากส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติม ไม่ได้หมายถึงไม่พึ่งใครเลย) ด้วยเหตุนี้ประชาชนไทยจะมีบุคลิกภาพที่หวังความช่วยเหลือจากรัฐบาลอยู่ตลอดไป เงินทุนเป็นปัจจัย เครื่องมือเดียว ที่ไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนต้องใช้ "ความรู้และการบริหารจัดการที่โปร่งใส" ควบคู่กันไปด้วย

2. การทำงานภายใต้ระบบระเบียบและกลไกของราชการที่ยึด "หน่วยเหนือ" มากกว่าปัญหาความเดือดร้อนและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม ทำให้หน่วยสนับสนุนกองทุนฯ พวกกันยึดระเบียบกองทุนฯ อย่างเหนียวแน่นมากเกินไป ขณะที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เฉกเช่น ต้องประชุมสมาชิกให้ได้ 3 ใน 4 ซึ่งหมู่บ้าน/ชุมชนโดยทั่วไป (ยกเว้นพื้นที่ที่มีความสามัคคีกันมาก ๆ และมีจำนวนคนน้อย) ทำไม่ได้ในทางปฏิบัติ จึงมีการไปล่ารายชื่อว่าเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ผ่านระเบียบนี้ไปได้ อันนี้เท่ากับสอนให้ผู้คนของเราจักทำฎกระเบียบตามหลักฐาน แต่ไม่ถูกต้อง และเป็นพื้นฐานการคอร์รัปชันในลักษณะใบเสร็จถูกต้องแต่ผิดจริยธรรม หรือระเบียบการใช้เงินคืนภายใน 1 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่ชนบทและภาคใต้ แต่อาจสอดคล้องกับชุมชนเมืองที่หากินรายวัน ระเบียบนี้ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเกษตร ขณะนี้กำลังมีการร้องขอความเปลี่ยนแปลงให้ขยายระยะเวลาเป็น 1-5 ปี เพื่อหายใจได้มากขึ้น และจะเป็นการช่วยเหลือประชาชนจริง ๆ ไม่ใช่ช่วยเหลือให้พวกเขาจมลง

ทุกหมู่บ้านจึงควรเขียนจดหมาย 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ถึง นายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

ฉบับที่ 2 ถึงประธานคณะกรรมการกองทุนฯ แห่งชาติ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี

นายสุวิทย์ คุณกิตติ

ฉบับที่ 3 ถึงสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือทุกแห่ง ได้ยั้งดี

เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขระเบียบข้อ 35 ที่กำหนดการใช้เงินต้นและดอกเบี้ยไม่เกิน 1 ปี ให้ขยายระยะเวลา เป็น 1-5 ปี อย่างน้อย 3 ปีก็ยังดี ไม่เช่นนั้นประชาชนจะไม่เหลืออะไรเลย

3. การมีหญิงชายในสัดส่วนกรรมการที่ใกล้เคียงเป็นบทพิสูจน์ในสังคมไทย ว่าผู้หญิงจะยืนเคียงบ่าเคียงไหล่ในการบริหารจัดการกองทุนฯ ให้โปร่งใสได้อย่างไร เรื่องนี้สมควรมีการศึกษาวิจัยทั้งกองทุนฯ ที่มีผู้หญิงเป็นประธานบริหารฯ เปรียบเทียบกับผู้ชายและประสิทธิผลของแนวคิดนี้ว่าสอดคล้องกับชนบทไทยหรือไม่ อย่างไร เพื่อยืนยันสมมติฐานว่า ผู้หญิงจะช่วยฟื้นฟูความดีงามขึ้นมาได้

4. ความเชื่อมโยงนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ตั้งแต่การพักหนี้เกษตรกร เพื่อฟื้นฟูสภาพชีวิตและการทำมาหากิน เป็นหน้าที่หลักของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) แต่ปรากฏว่าเกษตรกร ไม่มีแผนฟื้นฟูฯ และไม่รู้ตัวเงินที่ไม่ชำระ ธ.ก.ส. อยู่ที่ไหน เกษตรกรกลุ่มนี้น่าจะไปเชื่อมโยงกับการกู้เงิน 20,000 บาทจากกองทุนฯ 1 ล้านบาท เพื่อฟื้นฟูชีวิตให้มีรายได้มาหล่อเลี้ยงลงชีวิตระยะยาวและใช้หนี้ได้ด้วยการทำ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ และเมื่อเจ็บป่วยก็รักษา 30 บาททุกโรค

ทั้ง 4 เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกันเลยในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลพักหนี้ ธ.ก.ส. รับผิดชอบเป็นหลัก กองทุน 1 ล้านบาท มีพัฒนาชุมชนเคลื่อนไหวเต็มที่ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล มีเกษตรกรและอุตสาหกรรมรวบรวมผลงานอย่างคึกคัก รักษา 30 บาทต่อโรค ก็เป็นเรื่องกระทรวงสาธารณสุข

ระบบราชการยังทำงานแบบแยกส่วนเหมือนเดิม และยากที่จะบูรณาการ นโยบายให้เชื่อมโยงตามแนวคิดของรัฐบาลได้ เรื่องนี้ดูเหมือนจะแก้เกมไม่ได้แล้ว ต้องปล่อยเลยตามเลย ใครจะได้น้ำกว่ากัน หรือดีเด่นก็ขึ้นกับว่าเข้าตากรรมการมากน้อยเพียงใด

บทเรียนและประสบการณ์การทำงานกองทุนหมุนเวียนในลักษณะกองทุนฯ 1 ล้านบาท มีมานานกว่า 20 ปีแล้ว ในวงการพัฒนาชุมชน เรื่องนี้จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ที่วิจารณ์ไม่ได้และต้องให้ผลเสียเกิดขึ้นก่อนโดยรัฐบาลก็ได้ภาพพจน์ดีไป เพราะได้กระจายเม็ดเงินราว 80,000 ล้านบาท ลงสู่ประชาชน แต่การบริหารจัดการจะประสบผลสำเร็จน้อย และนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ทำเป็นไม่สนใจไม่ได้ เพราะอนาคตฐานเสียงของพรรคไทยรักไทยจะหายไปด้วย ถ้าเรื่องนี้ทำไม่ได้

ขณะนี้ได้มีการทยอยปล่อยเงินออกไปแล้ว กิจกรรมการกู้เงินที่คึกคักที่สุด เห็นจะเป็นเรื่องการกู้ยืมไปซื้อวัว ควาย และไถมาเลี้ยง ตลาดนัดวัวควายที่เคยซบเซาก็เริ่มคึกคัก มีรถ 6 ล้อ รถกระบะ รถอีแต๋น เต็มสองข้างถนนและบริเวณตลาดนัดในอีก 1 ปีข้างหน้า เราท่านจะเห็นว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้นจริงหรือไม่ สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจหรือเป็นหนี้หมุนเวียนอมตะ

ระบบสนับสนุนและช่วยเกษตรกรแต่ละรายมีหรือไม่ หรือเป็นเพียงปล่อยกู้เงินและคอยตามเก็บเงินต้นและดอกเบี้ยคืน ไม่มีกิจกรรมใดเลยที่ทำแล้วไม่มีปัญหาในระยะต้น ๆ ต่อเมื่อชำนาญ

แล้วจึงจะประสบผลสำเร็จ ตอนนี้ฝ่ายสนับสนุนจะมีเวลาคิดใหม่ว่า ต้องติดตามปัญหาให้คำปรึกษา และจัดระบบการแก้ไขให้กับเกษตรกรแต่ละราย เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นการป้องกัน และช่วยเหลือระหว่างดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่รอให้ล้มเหลวก่อนค่อยล้อมคอก ถ้าทำได้เร็ว ทันท่วงที โอกาสที่เกษตรกรจะแก้ปัญหาได้และประสบผลสำเร็จย่อมมีสูง

ในส่วนของคณะกรรมการกองทุนฯ ทำอย่างไรเราจะมี การช่วยเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งในการเพิ่มผู้นำให้มากขึ้น ด้วยการร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดต่าง ๆ จากนั้นก็จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มคน เช่น เรื่องการวิเคราะห์กิจกรรมที่แก้ปัญหาได้จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องการตลาด การเขียนโครงการและการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี การประชุมชาวบ้านแบบสร้างสรรค์ เป็นต้น

ส่วนผลการดำเนินงานกองทุนฯ 1 ล้านบาท ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลว่าการบริหารจัดการมีลักษณะธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด กิจกรรมเสริมสร้างรายได้และสอดคล้องกับชีวิตของชาวบ้านใหม่ และให้พหุพาคีในหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมกับนักวิชาการช่วยกันประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาให้เข้าใกล้กับอุดมการณ์ของกองทุนฯ 1 ล้านบาท ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องให้เกิดจิตประชามหมู่บ้าน/ชุมชน ช่วยกันเป็นกลไกการตรวจสอบการทำงานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมอบอำนาจหน้าที่การตรวจสอบเพื่อป้องกันการคอร์รัปชั่น เฮอร์ด เอาเปรี๊ยะ การละเลย ไม่ใช้เงินคืนและการทำกิจกรรมไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยกันเสนอแนะและแก้ไขได้ทันการณ์

บทที่ 3

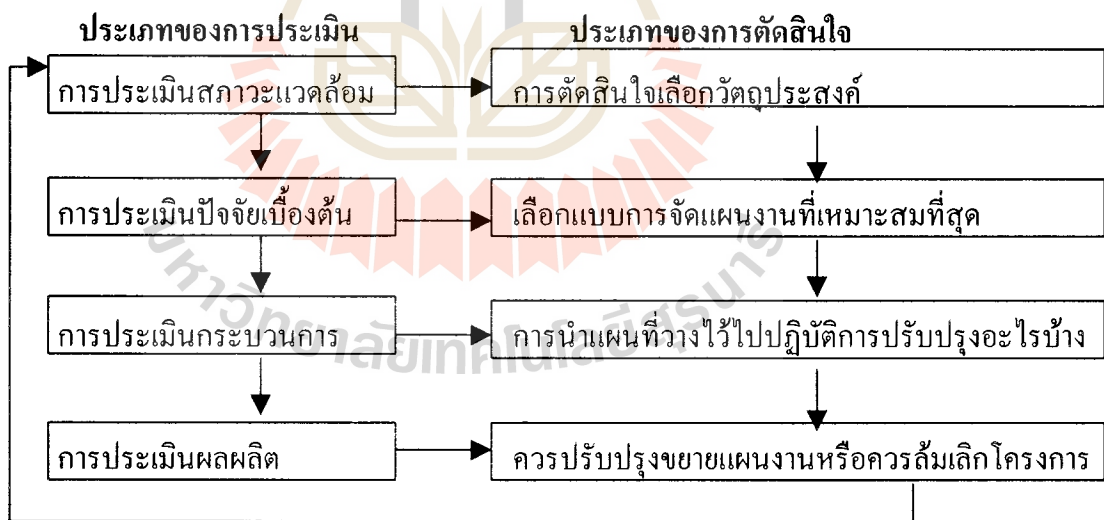
วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการวิจัยเชิงระบบ ซึ่งการประเมินเชิงระบบนั้นมีศัพท์ภาษาอังกฤษใช้เรียกกันหลายคำ เช่น "System Approach" "System Theory" เป็นต้น การประเมินเชิงระบบนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลองขึ้น (Model) เพื่อใช้ในการประเมิน เช่น Steffleberm . Scriven ,Taler , Cronbach ซึ่งแต่ละท่านได้กล่าวถึงการประเมินไว้ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า " การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ดังแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภูมิ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

(จากชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 91)

ไทเลอร์ กล่าวถึงการประเมินว่า เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้ กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยเน้นการประเมินทางการศึกษา และสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม โดยเน้นที่การประเมินผลสรุปมากกว่าการประเมินความก้าวหน้า

สคริปทเวน กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจ เลือกใช้เครื่องมือ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัด เกณฑ์ในการประเมิน

ครอนบาค กล่าวถึงการประเมิน คือการเก็บรวบรวมข้อมูล และการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยมีการศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดเจตคติ การติดตามผลเพื่อให้ทราบข้อดี ข้อเสีย ข้อควรปรับปรุงแก้ไข และยังสามารถนำเสนอรูปแบบการประเมิน โครงการว่า ไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น ควรประเมินผลกระทบข้างเคียงอันจะเกิดจากโครงการด้วย

(ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, การประเมินเพื่อพัฒนา ,2545 : 83-92)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ในครั้งนี้ได้เลือกรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม ในรูปแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีองค์ประกอบใหญ่ 4 ระบบ ที่ต้องประเมิน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินอย่างมีระบบ

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมก่อนการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการ โครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คำว่า "ประชากร" ในความหมายของการประเมิน หมายถึงกลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์วิจัย อาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน คลองบริบูรณ์ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งของ แร่ธาตุที่ไม่มีชีวิต แต่ต้องการศึกษา

คำว่า "กลุ่มตัวอย่าง" ในความหมายของการประเมิน หมายถึงกลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่นการศึกษาเรื่องสมาชิกชาวคลองบริบูรณ์มีผู้ประกอบการค้าขาย จำนวน 10 ราย แต่ผู้ประกอบการค้าขาย ใน 10 รายนั้นกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อไปพัฒนาร้านค้าหรือขยายกิจการค้าขายเพียง 7 ราย คำว่าประชากรของผู้ค้าขายของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคือ 7 ราย ส่วนกลุ่มตัวอย่างถ้าต้องการศึกษาคูว่า ผู้ค้าขายทั้ง 7 รายนั้น ประสบผลสำเร็จ ขาดทุน หรือได้กำไร มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอะไร ก็จะต้องไปสัมภาษณ์หรือหาข้อมูลโดยการสุ่มจาก 7 รายที่กู้เงินกองทุนอีกทีหนึ่ง เช่นสุ่มมา 5 ราย ใน 5 รายนี้จะถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ในการสัมภาษณ์หรือหาข้อมูลเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ดี และนำมาเป็นตัวชี้วัดได้นั้น กลุ่มตัวอย่างจะต้องพอเหมาะ ไม่น้อยจนเกินไป ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์จึงยึดความเหมาะสมเป็นหลักในการเก็บตัวอย่างโดยใช้ 25 % ของประชากร ในการใช้เป็นตัวแทนของข้อมูล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ,2545 : 80)

โดยคลองบริบูรณ์มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 125 ครัวเรือน ในการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนจึงสุ่มสัมภาษณ์ 31 ครัวเรือน ให้เป็นตัวแทนประชากรในการหาความเข้มแข็ง

ส่วนในการแยกเป็นอาชีพของผู้กู้เงินกองทุนนั้น มีสมาชิกผู้กู้เงินทั้งสิ้น 43 ราย ก็ได้ใช้ 11 ราย เป็นตัวแทนของข้อมูลเจาะลึกผู้กู้เงินแต่ต้องกระจายให้ครบทุกอาชีพ จึงจะได้กลุ่มตัวแทนที่ดี

ในการจัดเสวนาผู้กู้แต่ละอาชีพในคลองบริบูรณ์ ก็แยกแต่ละอาชีพได้เป็น

ผู้เพื่อค้าขายขยายกิจการร้านค้า	จำนวน	12	ราย
ผู้เพื่อการเกษตร - ทำนา	จำนวน	20	ราย
- เลี้ยงไก่ ปลา	จำนวน	2	ราย
ผู้เพื่อการศึกษาบุตร	จำนวน	6	ราย
ผู้กู้เงิน	จำนวน	3	ราย

การสัมภาษณ์หรือจัดเสวนาพูดคุยปัญหาของผู้กู้หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการกู้ และการประกอบกิจการก็ใช้วิธีเดียวกัน โดยคิดเป็น 25 % กลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

ตัวแปร (Variable) ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับคำตอบหรือปัญหาที่ผู้ประเมินได้ศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น ซึ่งอาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าได้ ตัวอย่างเช่น เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์

ค่าของตัวแปร จะมีค่าแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร ซึ่งอาจแทนค่าด้วยตัวเลข หรือค่าที่ถูกกำหนดขึ้น เช่น X และเราก็สามารถกำหนดค่าเป็นตัวเลขขึ้นมาแทนที่ X ได้แล้วแต่เราจะกำหนด

การวัดค่าของตัวแปร มีวิธีวัดโดยการสังเกตและการจดบันทึกผลที่ได้จากการสังเกต และสามารถจัดระดับการวัดตัวแปรได้เป็น 4 ระดับ คือ

1. **มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scales)** เป็นข้อมูลตัวเลขที่ใช้เรียนหรือจำแนกชนิดของข้อมูลต่าง ๆ เช่น เพศ มี 2 เพศ คือ เพศหญิง - เพศชาย หรือระดับการศึกษาอาจแบ่งเป็นปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี หรือต่ำกว่าปริญญาตรี

2. **มาตราเรียงลำดับ (Ordinal Scales)** เป็นข้อมูลตัวเลขที่บอกถึงคุณสมบัติของข้อมูล แต่บอกไม่ได้ว่ามากน้อยกว่ากันเท่าไร เช่นระดับชั้นของข้าราชการบอกเป็น ซี 1 , 2 , 3, 4 หรือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมี 4 ชั้นปี จะบอกได้แต่เพียงว่าเรียนอยู่ปีที่ 1 , 2, 3 , หรือ 4 แต่จะบอกเป็นปริมาณไม่ได้

3. **มาตราอันตรภาค (Interval Scales)** เป็นตัวเลขที่ใช้เพื่อกำหนดลักษณะของข้อมูล ซึ่งใช้แทนและกำหนดปริมาณของข้อมูลได้ว่ามากน้อยอย่างไร ขนาดไหน นำมาบวก ลบ ได้ แต่คูณหารไม่ได้ เช่น คะแนนสอบ หรือ อุณหภูมิ เป็นต้น

4. **มาตราสัดส่วน (Ratio Scales)** เป็นตัวเลขเหมือนมาตราอันตรภาคแต่มีความสมบูรณ์กว่าตรงที่สามารถนำมา บวก ลบ คูณ หารได้ทั้งหมด เช่น อายุ ส่วนสูง เกรดเฉลี่ย ความเร็ว ระยะทาง เป็นต้น

5. **มาตราจัดอันดับ (Rating Scale)** เป็นมาตราที่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้ เช่นการวัดความประพฤติ การทดสอบทางภาคปฏิบัติ

(ชุดวิชาการวิจัยชุมชน , 2545 : 163-165)

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุว่าสิ่งที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะสัมฤทธิ์ผลตามเกณฑ์และมีลักษณะค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การสร้างตัวชี้วัดที่ดี มีหลักเกณฑ์ ดังนี้คือ

1. เลือกสร้างหรือใช้ตัวชี้วัดที่สำคัญหรือที่เป็นตัวแทนเท่านั้น
2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องพิจารณาข้อมูลที่อยู่ในระบบเป็นสำคัญ
3. คำอธิบายการกำหนดตัวชี้วัดควรเป็นที่ชัดเจน
4. ตัวชี้วัดอาจกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพก็ได้
5. ค่าของตัวชี้วัด ในเชิงปริมาณ อาจคำนวณได้จากการเจนนับ อัตราส่วน ร้อยละ ค่าจากการวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลาง หรือค่าการกระจายข้อมูล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : หน้า 66-69)

การกำหนดค่าตัวชี้วัด ของการประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

1. กำหนดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดเป็นตัวเลข โดยใช้ค่าทางสถิติ เช่น ร้อยละ อัตราส่วน จำนวนหรือค่าเฉลี่ย ตัวอย่างเช่น จำนวนครัวเรือนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มี 125 ครัวเรือน แยกอาชีพเป็น ทำนา ร้อยละ 48 รับราชการร้อยละ 6 ค่าขายร้อยละ 15 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 513 คนเป็นชาย 256 คน เป็นหญิง 257 คน เป็นต้น

2. กำหนดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนด ในลักษณะของข้อความความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความคิดเห็นของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ตัวอย่างเช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวคลองบริบูรณ์ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จะได้คำตอบเป็นการพรรณนาว่า ดีที่รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจให้เงินทุนมาหมุนเวียนกู้ยืมในหมู่บ้าน พัฒนาความเป็นอยู่ กิจการร้านค้า เป็นต้น

ซึ่งตัวชี้วัดที่ดีที่ใช้วัดเก็บข้อมูลในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์เป็นตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมินคือมีความเป็นรูปธรรมสามารถวัดหรือสังเกตได้โดยที่ไม่ใช้ความรู้สึกของผู้ประเมิน มีความเที่ยงตรง ทันสมัย ไวต่อเหตุการณ์ มีความเป็นกลางไม่ลำเอียง เป็นประโยชน์ ได้รับความยอมรับจากผู้นำผลการประเมินไปใช้ ตัวอย่างเช่น ต้องการทราบว่า หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีความเข้มแข็ง มากน้อยเพียงใด ก็จะ สอบถามจากชาวคลองบริบูรณ์ ถึงความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความอบอุ่นในครอบครัว มีอาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้หรือไม่ มีการได้ศึกษาหาความรู้หรือไม่ ผู้นำเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ผู้ประเมินก็ไปสอบถามจากชาวคลองบริบูรณ์โดยตรง สังเกตการตอบคำถามว่า จริงหรือไม่ โดยไม่ลำเอียงว่า คนนี้ไม่ชอบคำตอบ ต้องผิด หรือถูก ข้อมูลที่ได้จาก ตัวชี้วัดเหล่านี้ ก็จะมีประโยชน์ สามารถนำไปพิจารณาความพร้อม ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านได้ถูกทาง แก้ไขปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ได้แบ่งแยกออกไปตามระบบการประเมินรูปแบบซีพีโมเดล ของ สตีฟเฟิลบีม โดยประเมินใน 4 ระบบด้วยกัน คือ การประเมินบริบท (C) การประเมินปัจจัยนำเข้า (I) การประเมินกระบวนการ (P) การประเมินผลผลิต (P)

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา นั้นการประเมินในภาพรวม ตามแนวคิดเชิงระบบ แบ่งเป็น 2 หน่วยระบบ คือ

ระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ของหมู่บ้านคลอง
บริบูรณ์ ในหน่วยระบบ A ซึ่งตัวชี้วัดจะเป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1 ตัวชี้วัดบริบท หรือสถานะแวดล้อมของระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคลอง
บริบูรณ์ ซึ่งมีตัวแปรที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับ

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์
- 1.2 สภาพในปัจจุบันของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์
- 1.3 ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของชาวคลองบริบูรณ์ รายรับ รายจ่าย ความ
เป็นอยู่ของชาวคลองบริบูรณ์
- 1.4 ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ การนับถือศาสนา หรือปฏิบัติต่อกันมาของชาว
คลองบริบูรณ์ เช่น ประเพณีปฏิบัติในเทศกาลต่าง ๆ
- 1.5 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การประกอบอาชีพ ดั้งเดิม เช่น แปรรูปข้าว เป็นผลผลิต
เช่น ขนมไทย ขนมจีน เป็นต้น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
คลองบริบูรณ์ ซึ่งมีตัวแปรที่ต้องศึกษาคือ

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2 เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 15 คน
- 2.4 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ 80 คน
- 2.5 ผู้ขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ 43 ราย
- 2.6 เงินสัจจะของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์
- 2.7 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ของระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ของกองทุน
หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้คือ

- 3.1 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ เช่น อาชีพเสริมรายได้ การส่งเสริมการทำหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 3.2 การรับชำระหนี้กองทุนหมู่บ้าน
- 3.3 การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
- 3.4 การช่วยเหลือตลาด ในการรองรับผลผลิต
- 2.8 การส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต
- 2.9 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละอาชีพ

4. **ตัวชี้วัดผลผลิต** ของระบบการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้กู้เงินกองทุนของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้คือ

- 4.1 จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์จำนวน 43 ราย
- 4.2 ยอดเงินที่ให้กู้ไป จำนวน 944,000 บาท
- 4.3 มีชื่อเสียงของชุมชนในการทำอาชีพเสริมจนเกิดเป็นกิจกรรม หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 4.4 บัณฑิตกองทุนได้เรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านซึ่งปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ในหน่วยระบบ B

เมื่อหน่วยระบบ A ได้บริหารจัดการได้ครบทุกกระบวนการจนทำให้หน่วยระบบ B ได้เกิดขึ้น และได้ดำเนินการ ตามรูปแบบชีพวิถีโมเดลเช่นเดียวกันกับระบบ A แต่ระบบ B จะเป็นการส่งเสริมผู้กู้เงิน โดยมีตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า หน่วยระบบ B

1. เงินที่ผู้ได้มา จะแตกต่างกันตามโครงการที่ขอ
2. เงินตั้งจะ
3. สถานที่ประกอบกิจการและวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการ
4. เทคนิคหรือวิธีการประกอบธุรกิจ
5. กำลังงานที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ

ตัวชี้วัดกระบวนการ หน่วยระบบ B

1. การทำกิจการอย่างถูกวิธี
2. การหาตลาดที่ดี
3. การหาวัตถุประสงค์ที่ดี
4. การทำบัญชี
5. การวิเคราะห์ประเมิน
6. การหาความรู้เพิ่มเติม

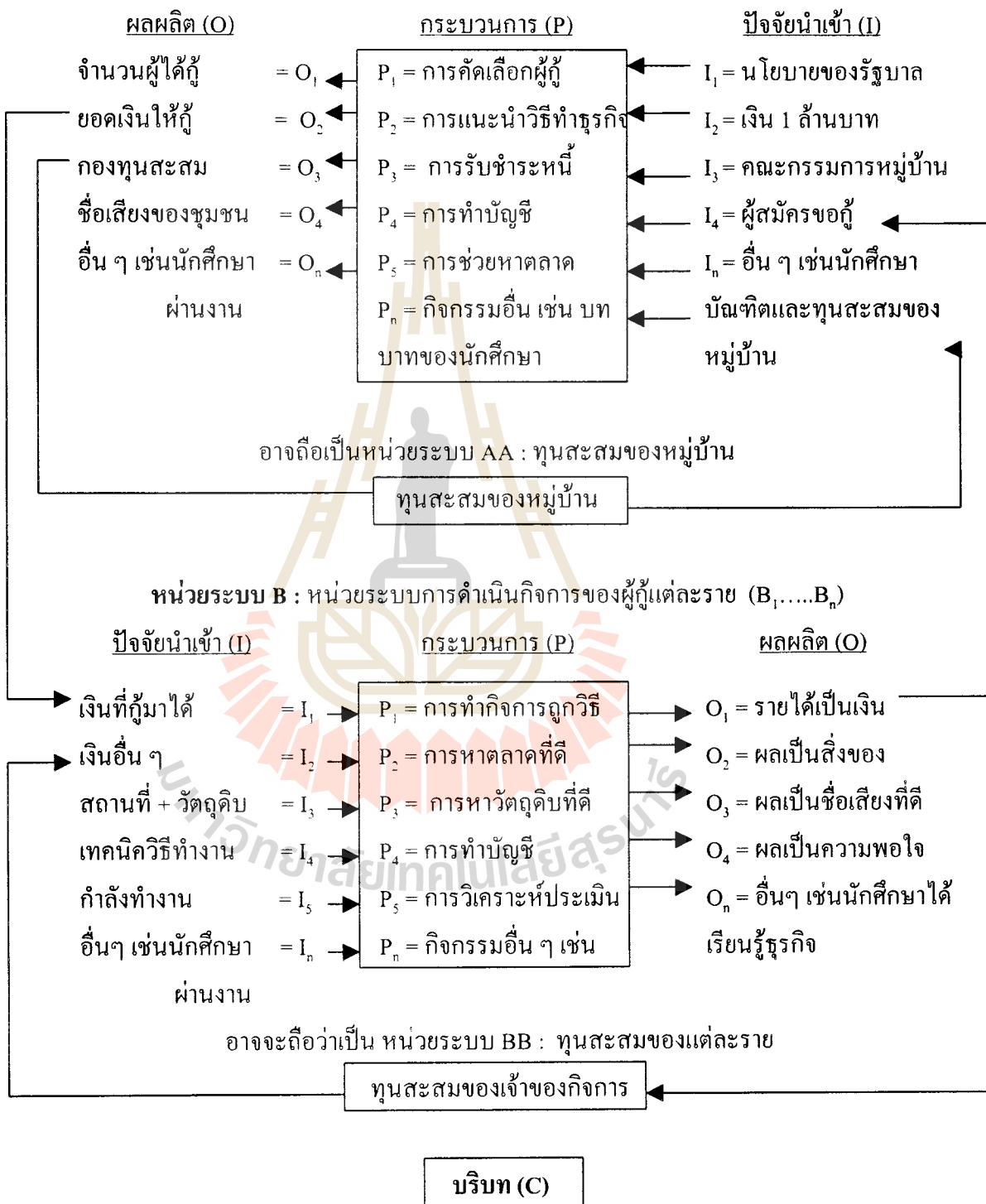
ตัวชี้วัดผลผลิต หน่วยระบบ B

1. ผู้กู้มีรายได้เพิ่มที่เป็นเงิน
2. ผู้กู้มีรายได้ที่เป็นสิ่งของ
3. ผลที่เป็นชื่อเสียงที่ดี ได้รับการยกย่อง
4. ผลเป็นความพึงพอใจ เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

ตัวชี้วัดบริบท จะเหมือนกันทั้ง 2 ระบบ เพราะเป็นการประเมินในบริบทเดียวกัน คือกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ โดยการดำเนินงานของหน่วยระบบ A กับ B จะเชื่อมโยงกัน เมื่อ A บริหารจัดการจน B ได้รับเงินกู้แล้วนำไปดำเนินการจนได้รับผลกำไรแล้วนำส่งคืนสู่ระบบ A เช่นเดิม

รายละเอียดของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B ดูได้จากแผนภูมิ

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

แผนภูมิที่ 3 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เทคนิค วิธีการที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ทุกขั้นตอนมีความสำคัญที่ทำให้ได้ผลการประเมินออกมา ตามที่ต้องการทั้งสิ้น แต่สิ่งหนึ่งที่มีน้ำหนักต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน สิ่งนั้นคือ ข้อมูล ทั้งนี้เพราะว่าข้อมูล คือ เหตุหรือปัจจัยเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ผล คือ ผลการประเมิน ดังนั้น ถ้าข้อมูลดี ผลการประเมินย่อมดีและมีความน่าเชื่อถือไปด้วย ข้อมูลที่ดี ย่อมเกิดจากเครื่องมือวัดและเครื่องมือเก็บข้อมูลที่ดี เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. แบ่งตามวิธีการสร้าง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

1.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้จริง

1.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาตามที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้

2. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 เครื่องมือที่ใช้วัดทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือวัดที่มีการกำหนดหน่วย สัดส่วนการวัดและสิ่งที่ใช้วัดได้อย่างแน่นอนชัดเจน มีความแม่นยำและมีความเที่ยงตรงในการวัดสูง ใครใช้จะได้ผลการวัดที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีเครื่องมือใด ๆ วัดคำนวณออกได้อย่างถูกต้องคงเส้นคงวา ดังนั้น เครื่องมือประเภทนี้ จึงมีความยุ่งยาก มีความซับซ้อน ในการนำไปใช้เก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก และข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะมีความถูกต้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างในการนำเครื่องมือนี้ไปใช้ ได้แก่ ประสบการณ์ของผู้ประเมิน พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาที่นำเครื่องมือไปใช้ ระยะเวลา เทคนิคการเก็บข้อมูล เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการนำเครื่องมือประเภทนี้ไปใช้

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาทางสังคมศาสตร์ อาจแบ่งออกได้ ดังนี้

การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่ผู้ประเมินเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หูและตา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝึ่สังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้ป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกต และควรมีแบบประกอบในการสังเกต เช่น แบบบันทึกการสังเกต รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

1. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยตัวผู้สังเกตเอง

2. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้ประเมินฟังในภายหลัง

การสังเกตจะมีข้อจำกัด คือถ้าเหตุการณ์ที่ผู้สังเกตต้องการไม่เกิดขึ้นก็จะไม่ได้ข้อมูลในระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนา แต่เป็นการสนทนา อย่างมีจุดหมายตามที่กำหนดไว้ ผู้สัมภาษณ์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ฟังมากกว่าที่จะพูดเสียเอง และควรแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ว่าต้องการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ไปใช้ทำอะไร และจะเกิดประโยชน์ในด้านใด เครื่องมือการสัมภาษณ์อาจจะใช้แบบการจดบันทึก การอัดเทป เป็นต้น

การสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลโดยตรงตามข้อคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการทราบ ตัวอย่างของคำถามสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น คำถามจาก บร. ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากชุมชนหมู่บ้าน โดยคำถามเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งข้อมูลระดับบุคคล

แบบสอบถามและแบบสำรวจ เครื่องมือประเภทนี้ประกอบด้วย

1. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบโดยการทำเครื่องหมายเพื่อแสดงว่า ใช่ - ไม่ใช่ , มี - ไม่มี , เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

2. แบบสำรวจ (Inventory) เครื่องมือวิจัยแบบนี้ที่ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายเลือก เช่นเดียวกับแบบ Checklist แตกต่างกันตรงที่แบบสำรวจจะถามเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น โดยในแต่ละเรื่องอาจมีข้อคำถามหลายข้อเพื่อให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะถามเรื่องที่ถามอาจเป็นเรื่องของความสนใจ เจตคติ พฤติกรรม หรือคุณธรรมด้านต่าง ๆ

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการเก็บข้อมูล อาจเป็นแบบให้เขียนตอบ กรอกข้อความสั้น ๆ หรือตอบยาว ๆ ก็ได้ อาจเป็นแบบ Checklist ผสมกับแบบ Inventory ร่วมกันก็ได้

ส่วนประกอบของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น จะมีลักษณะการเก็บข้อมูลอยู่ 2 ตอน คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ สถานะ ภาพสมรส วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และข้อคำถามที่เป็นความคิดเห็นที่ต้องการถามเป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องของความคิดเห็นของผู้ตอบ โดยข้อคำถามอาจเป็นปลายปิดหรือปลายเปิดก็ได้

4. มาตรฐานจัดอันดับ (Rating Scale) บางครั้งเรียกว่า มาตรฐานจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้โดยตรง เช่น การวัดความประพฤติ เป็นต้น โดยอาจแบ่งคุณลักษณะที่ต้องการวัดออกเป็นระดับต่าง ๆ กัน เช่น แบบ (บร. 2) จะมีมาก ปานกลาง น้อย หรือ ใช้ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ หรือ อาจกำหนดเป็นระดับตัวเลขโดยเรียงจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด เช่น 5, 4, 3, 2, 1 เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมาย หรือเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของในประเด็นที่ต้องการประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งมีข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขและเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุหรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้ตอบประเด็นคำถามโดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้

- 1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น ข้อมูลที่ได้จากแบบ บร. 1 - บร. 2
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น บร. 1 ที่ได้ข้อมูลจากจปฐ. กชช 2 ค. และจากเอกสารกองทุนของหมู่บ้าน เป็นต้น

ประเภทของข้อมูล

1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยาย ความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันจากข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทักษะคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านหลังจากที่กองทุนเข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบ บร. 1 - บร. 12 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบรายงาน บร. 1 เป็นแบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

แบบรายงาน บร. 2 เป็นแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

แบบรายงาน บร. 3 เป็นแบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม

แบบรายงาน บร. 4 เป็นแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

แบบรายงาน บร. 5 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้าน

แบบรายงาน บร. 6 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การใช้แบบสอบถาม การจัดเวทีชาวบ้าน

แบบรายงาน บร. 7 เป็นแบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูล โดยใช้แบบเก็บข้อมูล บร. 2

แบบรายงาน บร. 8 เป็นโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้านทั้งระดับหมู่บ้านและตำบล การประชุมตำบล

แบบรายงาน บร. 9 แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์ทั่ว ๆ ไป โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์

แบบรายงาน บร. 10 แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

แบบรายงาน บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกผู้กู้เงินรายกรณี โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต

แบบรายงาน บร. 12 แบบวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจแปลความและสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างหรือจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนำมาแจกแจงโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าทางสถิติเพื่อที่จะนำค่าที่ได้ไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ คิดเป็นร้อยละเปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยาย เขียนพรรณนาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบอย่างชัดเจนและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

การประเมินบริบทชุมชนนั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ บริบทระดับประเทศ และ บริบทระดับท้องถิ่น

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนของคนไทยเมื่อพิจารณาโดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน แล้วมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2531 ถึงปี 2539 คิดเป็น 11.40 % แต่เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบทำให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็น 13 % และเริ่มลดลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งปี 2544 เหลือ 8.2 ล้านคนทั่วประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกันแล้วประเทศไทยมีภาวะความยากจนที่ต่ำกว่าได้แก่ อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ จีน ลาว กัมพูชา แต่ยังสูงกว่าเกาหลีใต้ และมาเลเซีย

ในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยผ่านโครงการหลัก 5 โครงการ และภาครัฐมีแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือคนจนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนเองยังมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ร่วมกันช่วยเหลือคนจน ดังนั้น จึงคาดหมายได้ว่าภาวะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงและน่าจะบรรลุตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549)

1) ลักษณะความยากจนของประเทศไทย

ลักษณะความยากจนของประเทศไทย คนจนส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชนบทร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน คนจนสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคนจนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเกษตร นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นเกษตรกรรายจนถือครองที่ดินน้อยแต่มีขนาดครัวเรือนใหญ่ มีอัตราส่วนพึ่งพิงหรืออัตราส่วนการเลี้ยงดูผู้สูงอายุและเด็กสูง รวมทั้ง ยังพบว่า คนจนได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป

2. การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนและประเด็นปัญหา

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจน ได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จนถึงปัจจุบัน โดยสามารถสรุปภาพรวมผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ ดังนี้

1. การดำเนินการโดยการใช้งบประมาณแผ่นดิน ประกอบด้วยแผนงานและโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนภายใต้ ระบบ กนภ. โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาคความยากจนและการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน

2. การแก้ไขปัญหาคความยากจนโดยใช้งบประมาณจากเงินกู้ต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ โครงการช่วยลดผลกระทบทางสังคม โครงการเงินกู้ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย และโครงการกองทุนเพื่อสังคม

3. การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบันเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน ประกอบด้วยโครงการที่สำคัญ 5 โครงการ ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้งธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4. บทบาทภาคเอกชน และ ชุมชนในการแก้ไขปัญหาคความยากจน มีตัวอย่างการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ โครงการธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งประกอบด้วย โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบาก โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ และโครงการพัฒนานักส่งเสริมธุรกิจชุมชน

5. จากการประมวลข้อมูลกองทุนต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ พบว่ามีกองทุนที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 กองทุน มีวงเงินกองทุนรวม 225,853.33 ล้านบาท เพื่อให้กู้ยืมในการประกอบอาชีพ การศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน และเพื่อปลดหนี้ จำนวน 167,919.6 ล้านบาท ที่เหลืออีกร้อยละ 25.7 เป็นเงินกองทุนเพื่อสวัสดิการด้านสาธารณสุขและบริการอื่น ๆ

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนที่ผ่านมาประสบปัญหาที่สำคัญ คือนโยบายขาดเอกภาพและไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคนจนอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาคความยากจนมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาคเฉพาะหน้าเฉพาะเรื่องมากกว่าการแก้ไขปัญหาคเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติยังขาดประสิทธิภาพ และผลประโยชน์ยังไม่กระจายสู่คนจน กฎหมายปรับเปลี่ยนไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งโครงสร้างของระบบราชการยังไม่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาคความยากจน ขาดระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาในขณะที่บทบาทองค์กรส่วนท้องถิ่นยังไม่ชัดเจนและมีบทบาทน้อย

3) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไทย ได้ถูกกำหนดกรอบแนวคิดหลักในการแก้ไขปัญหาความยากจน 3 ประการ คือ

1. การให้ความช่วยเหลือต่อคนจนในปัจจุบัน แบ่งเป็นกลุ่มคนจนที่เกิดจากปัจจัยในการทำมาหากิน กลุ่มคนจนที่ไม่สามารถพึ่งตนเองและกลุ่มคนจนที่ไม่มีงานทำหรือมีงานทำแต่ไม่มั่นคง

2. การสร้างภูมิคุ้มกันแก่กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อความยากจน แบ่งเป็นความเสี่ยงต่อความยากจนชั่วคราวที่มักเกิดขึ้นกับกลุ่มที่มีรายได้สูงแต่มีความไม่แน่นอน และความเสี่ยงต่อความยากจนเชิงโครงสร้างที่มักเกิดในกลุ่มที่มีศักยภาพต่ำในการสร้างรายได้

3. การสร้างภูมิคุ้มกันต่อความยากจนแก่คนรุ่นใหม่ ได้แก่ เด็ก เยาวชน จากครอบครัวที่ยากจนในปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบไปด้วย 5 ประการ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา ความยากจน โดยส่งเสริมนโยบายการพัฒนาประเทศที่สมดุลโดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ส่งเสริมการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจที่คนจนส่วนใหญ่พึ่งพิง ส่งเสริมนโยบายการเงินและการคลัง เช่น มาตรการภาษีที่เอื้อต่อวิสาหกิจชุมชน และระบบสินเชื่อรายย่อย การพิจารณาจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า การเพิ่มรายจ่ายภาครัฐในการจัดบริการพื้นฐานทางสังคมแก่คนจนและผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมนโยบายการค้าที่ส่งผลดีแก่ภาคเกษตรและแรงงาน และการลงทุนในสาขาที่เอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

2. การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง การปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างเหมาะสม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3. การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสโดยการพัฒนากระบวนการทางสังคมให้เข้าถึงกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส การจัดสวัสดิการสังคมให้มีความสอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มเป้าหมายจากจนและผู้ด้อยโอกาสและการเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักประกันทางสังคมแก่ประชาชนแต่ละช่วงวัยโดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมและดูแลกลุ่มผู้สูงอายุ

4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการพัฒนาให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น การเร่งรัดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมในเรื่องที่ดินทำกินและการจัดสรรน้ำ การปรับปรุงและเร่งรัดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ การสร้างกลไกแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งจากการแย่งชิงทรัพยากร

5. การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการปรับ กระบวนทรรศน์และบทบาทหน่วยงานภาครัฐทั้งหน่วยงานส่วนกลางและระดับท้องถิ่น ในการแก้ไข ปัญหาความยากจนจากการกำกับ ควบคุม มาเป็นการอำนวยความสะดวก สนับสนุนการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน การจัดทำแผนงาน / โครงการที่มีลักษณะเป็นองค์รวม โดยมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคีการพัฒนา การปรับปรุงระบบงบประมาณ โดยเน้นผลงาน และสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในลักษณะเน้นการอุดหนุนแก่ชุมชน และ การจัดทำโครงการใหม่ ๆ เช่น โครงการต่อยอดนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล โครงการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าแก่ผู้ด้อยโอกาสในกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ (ข้อมูลจาก: www.nesdb.go.th : การประชุมเชิงปฏิบัติการยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน วันที่ 6 มิถุนายน 2545 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ความหมายของอุตสาหกรรมหรือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น หมายถึงธุรกิจ ขนาดเล็กซึ่งเจ้าของเป็นผู้บริหารเอง เป็นงานอิสระใช้เงินทุนในการประกอบธุรกิจไม่มาก ขอบเขต การดำเนินงานอยู่ในท้องถิ่น ตลาดในการจำหน่ายสินค้าและบริการไม่กว้างขวางนัก

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นอุตสาหกรรม ที่มีความสำคัญ ต่อเศรษฐกิจ ของประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงาน เกิดการลงทุน การหมุนเวียนเงินตรา รวมถึงการกระจายการ พัฒนาในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม รัฐบาลได้ เห็นความสำคัญและมีนโยบายที่มุ่งมั่น ในการสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประชากรไทย ซึ่งนโยบายหลาย ประการได้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรง เช่น นโยบายการสร้าง รายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1) **นโยบายการสร้างรายได้** ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้าง รายได้ โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของ ชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกัน และกันกับธุรกิจขนาดใหญ่ สู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับ ประชาชนอย่างเป็นระบบ

รัฐบาลจะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการกระจายโอกาส กระจายความเสี่ยง และฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและด้านการบริการ

1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน โดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

1.2 ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลายด้าน ดังนี้

- 1) ปรับโครงสร้างให้มีการการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด
- 2) เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
- 3) พัฒนานวัตกรรมและแรงงานภาคอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา
- 4) ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด
- 5) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงินรวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและ การดำเนินงานของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้ำประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
- 6) สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

1.3 ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีแนวนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว โดย

- 1) พัฒนาการบริหารจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน จัดหน่วยงานและองค์กรเพื่อให้มีการใช้ศักยภาพบริการอย่างเต็มที่ รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้ และทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ

2) ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ทั้งทางด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมทั้งอุปสรรคในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ได้มีแนวทางบริหารท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และธุรกิจชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมสัมมนา และการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังมีแนวทางการเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเชิงอนุรักษ์ เชิงสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชน รวมทั้งการเพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวกสร้างความปลอดภัยและการไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว

2) นโยบายด้านพาณิชย์ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการค้าตลาดเข้าสู่ระดับโลก ด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้า รวมทั้งส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ แต่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรงคือ การส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้มีความเข้มแข็งพร้อม ๆ ไปด้วยการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) จึงอนุมัติหลักการให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคาร เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SME ทั้งในรูปแบบกู้และการค้าประกันสินเชื่อ นอกเหนือจากการจัดตั้งกองทุนร่วมทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SME

2.2 มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

2.3 ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30% เป็นดังนี้

- 1) SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20 %
- 2) SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1 - 3 ล้านบาท เสียภาษี 25 %
- 3) SME ที่มีกำไรเกินกว่า 3 ล้านบาทขึ้นไป เสียภาษี 30 %

2.4 ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME ที่มีศักยภาพในการเติบโต ดังนี้

1) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผลหรือผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุนได้รับ

2) ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผลและผลประโยชน์จากการโอนหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในธุรกิจเงินร่วมลงทุน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และได้ส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นจะเห็นว่ามีความหน่วยงานต่าง ๆ มากมายทั้งในภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมธุรกิจ ดังกล่าว

(ที่มา : ชุติวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ, 2545 : 223-225)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เป็นภาวะสืบเนื่องจากผลประกอบการค้าระหว่างประเทศ โดยมีอัตราการแลกเปลี่ยนเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ทั้งการส่งสินค้าออกไปขายเพื่อนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาและการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศเข้ามา สินค้าที่ส่งออกได้แก่สินค้าทั้งทางภาคเกษตรและสินค้าภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ กุ้งสด แซ่เจ็ง ไก่แปรรูป ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ กลุ่มชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรไฟฟ้า กลุ่มสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง เป็นต้น

สินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดิบ ยารักษาโรค ชิ้นส่วนประกอบรถยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ถ้าภาวะการส่งออกมีปัญหา ถูกกีดกันทางการค้า เช่น ภาษีนำเข้าแต่ละประเทศหรือการกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้า เช่น สารเคมีตกค้างในผลิตผลทางการเกษตร สารตะกั่วในหัวกุ้ง สารเร่งเนื้อแดงในเนื้อสัตว์ เช่น สุกร หรือการกีดกันสินค้าตัดแต่งพันธุกรรม เช่น ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้การส่งออกเกิดปัญหา ส่งออกไม่ได้ เกิดการขาดทุน แต่ขณะเดียวกันก็ต้องสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศเช่นเดิมและเพิ่มขึ้นจากความต้องการพัฒนาให้ทันกับการเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

อัตราการแลกเปลี่ยนเงินบาท ซึ่งปรับอ่อนตัวลง 43-45 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ทำให้มูลค่าการส่งออกขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนของธุรกิจส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มที่อาศัยเงินทุนจากต่างประเทศ ซึ่งเมื่อค่าเงินบาทอ่อนตัวลงทำให้ต้นทุนการนำเข้าบวกกับต้นทุนค่าไฟฟ้าสูงขึ้น เช่น กลุ่มเคมีภัณฑ์ พลาสติก เป็นต้น แต่ราคาสินค้ากลับอ่อนตัวลง มีผลทำให้ขาดทุนเพิ่มขึ้น

(ข้อมูลจาก : WWW.nesdb.go.th : สรุปผลการประกอบธุรกิจปี 2544)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากการพัฒนาประเทศ จากความเจริญทางวัตถุ ทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย สภาพแวดล้อมของประเทศที่เคยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ แต่เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลง การประกอบอาชีพดั้งเดิมทางด้านเกษตรกรรมที่ผลิตเพียงเพื่อรับประทานหรือใช้ในครัวเรือนโดยใช้แรงงานที่มีอยู่ ได้แก่ คน สัตว์ ใช้คนดำนาเกี่ยวข้าว ใช้ช้างช่วยในการลากซุง ใช้วัว ควายในการเทียมเกวียนและไถนา ก็เปลี่ยนเป็นใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วย ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ก็ใช้รถไถ หรือรถเกี่ยวเกี่ยว ในไร่นา เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มและเพียงพอจำหน่ายเป็นสินค้า ป่าไม้ได้ถูกทำลายลงเพราะมนุษย์ต้องการนำไม้มาใช้ในการปลูกสร้างและจำหน่าย ได้แผ้วถางป่าบุกรุกทำเป็นที่ทำกิน (จากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบปีที่ 70 วันที่ 12 สิงหาคม 2545 โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจถ่ายทอดสด)

จากการตัดไม้ทำลายป่า ก็ได้ทำให้ระบบนิเวศน์แบบธรรมชาติสูญหายไปทีละน้อย ฝนที่เคยตกตามฤดูก็เปลี่ยนไปจนเกิดความแห้งแล้ง ผู้คนต้องอพยพไปขายแรงงานยังตัวเมืองและถิ่นอื่น ภูเขาต่าง ๆ เคยอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ากลายเป็นภูเขาหัวโล้น ร้อนจัดจนเกิดไฟไหม้ป่า สัตว์ป่าไร้ที่อยู่อาศัย เมื่อถึงยามฝนตกก็ไม่มีอะไรจะกัดทานแรง น้ำบนเขาได้ เกิดโคลนถล่มไหลพัดพาต้นไม้ต่าง ๆ พร้อมบ้านเรือนเกิดความสูญเสียทั้งผู้คนและทรัพย์สินมากมาย ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ผ่านมา (ปัญหาภัยแล้ง, จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, วันที่ 10 มีนาคม 2545 : 18)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ในยุคที่คนไทยหลงกระแสจากความเจริญทางด้านวัตถุอย่างหยุดยั้งไม่ได้ และไม่ทันได้ตั้งตัวหรือมีแผนรองรับกับปัญหาใด ๆ ก็เกิดยุควิกฤติทางด้านเศรษฐกิจไปทั่วประเทศและภาคพื้นเอเชีย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา รัฐบาลต้องสั่งปิดสถาบันทางการเงิน เช่น ธนาคารกรุงเทพพานิชย์ การ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 56 แห่ง ถูกปิดตัวลงพร้อมกัน พนักงานทั้งหมดกลายเป็นผู้ตกงานในทันที บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นชนชั้นกลางผู้มีความรู้ระดับที่สูง ค่าครองชีพสูง มีหนี้สินผูกพันจากการทำงาน เช่น กำลังผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ ทำให้ยอดของคณตงานเพิ่มขึ้น ต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตการประกอบอาชีพอย่างกระหน่ำหนั ซึ่งบางคนไม่สามารถปรับตัวได้ทันเกิดความเครียดฆ่าตัวตาย บางรายกลับภูมิลำเนาเดิมหันไปยึดอาชีพ ก้าขาย และการเกษตร ซึ่งไม่เคยทำมาก่อน สถาบันทางการเงินปิดตัวลง ธุรกิจอื่นก็ซบเซาเป็นลูกโซ่ด้วย เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ ก็ต้องหยุดชะงัก เพราะต้องกู้เงินจากสถาบันการเงิน ธุรกิจปิดตัวลง หยุดการจ้างงาน ขาดทุนหมุนเวียน ที่สร้างก็ขายไม่ได้

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอหรือความล่มสลายในท้องถิ่นชนบท

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมานั้นตั้งอยู่บนหลักทฤษฎีการสร้างทันสมัย (Modernization) ที่นำเสนอจากประเทศตะวันตก และใช้ตัวแบบการพัฒนาของประเทศตะวันตกเป็นแม่แบบในการดำเนินการเริ่มจากการสร้างภาวะทันสมัยให้แก่ประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมและโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างการเกษตรกับอุตสาหกรรม ระหว่างคนรวยและคนจน ทำให้คนไทยลี้ภัยคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยสิ้นเชิง

ในส่วนของชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศลักษณะของการล่มสลายทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลาย ทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานทำที่ต่างประเทศ ไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกให้เป็นโสเภณี เป็นกรรมกรเด็ก ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบท และความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตชุมชนลง เพราะผู้คนเคลื่อนย้ายคืนชนบทเอาตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวดายของแต่ละครอบครัว เป็นชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศชาวบ้านที่ยากจนเป็นหนี้เป็นสิน ย่อมตกอยู่ในสภาพหน้ามืดและทำได้ทุกอย่าง แม้แต่จะเผาป่า ทำลายป่าไม้ นुकเบิกเข้าไปปลุกมันสำปะหลัง ปลุกอ้อย ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท พร้อมกับได้จุดประกายให้ชาวบ้านในหมู่บ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้เริ่มหันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตนเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นพ่อแล้วเริ่มต้นสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบของประชาคมที่นำไปสู่ขบวนการขับเคลื่อนในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 การมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ได้ใช้เป็นแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

จากสภาพปัญหาของการพัฒนาประเทศดังที่กล่าวมา จำเป็นต้องมีการรวมพลังสร้างสรรค์สังคมใหม่ด้วยความสมัครสมาน โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างกว้างขวาง จากการระดมความคิดเห็นของประชาชนในระดับจังหวัดโดยคัดเลือกประชาชนจากภาครัฐและภาคประชาชนประมาณ 150-200 คน และในระดับอนุภาค 9 อนุภาค ๆ ละ ประมาณ 400-500 คน รวม 2 ครั้ง มีการพิจารณาศักยภาพ วิสัยทัศน์ และสังคมที่พึงปรารถนา เพื่อเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไป (ทีมา : ชุติวารการวิจัยชุมชน.2545 : 127 : 129)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมของคนไทยได้เปลี่ยนไปตามยุคแห่งการบริโภควัตถุนิยม ยุคแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมาแรงจนหยุดยั้งไม่ได้ เป็นการยึดตามแบบอย่างตะวันตก คิดว่าของต่างชาติ ของนอก จะดีกว่า ตั้งแต่การแต่งกายแบบสากล ภาษาที่ใช้เป็นสื่อสากล เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาคารบ้านเรือน การติดต่อสื่อสารเพียงถนัดนิ้วมือในระบบดิจิทัล ก็ติดต่อได้ทั่วโลก การซื้อขายสินค้าโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต

คนไทยได้พัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยที่ผ่านมานั้นได้มุ่งเน้นทางภาคอุตสาหกรรมมากกว่าด้านการเกษตร ซึ่งรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย ได้นำพาทำมาหากิน เปลี่ยนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ให้เป็นแบบตะวันตกจนเกือบหมด จะเห็นว่า ร้านค้าซึ่งบริการในปัจจุบันก็ถูกกลืนโดยชนชาติตะวันตกที่เข้ามาลงทุนครอบงำกิจการ อาหารที่รับประทานก็นิยมแบบตะวันตกโดยหลงตามคำโฆษณาว่า หรุ เค้น เทห์ แต่หากคุณค่าทางสารอาหารได้น้อยมากเมื่อเทียบกับราคา

คนไทยจึงควรรักษาความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่ตราบนานแสนนานที่เรายังร้องเพลงชาติไทยอยู่ ด้วยความเป็นเอกราช เพราะความเป็นไทยในส่วนอื่นได้ถูกกลืนไปอย่างมากมาย อย่างน่าเสียดายแม้แต่เผ่าพันธุ์ก็ถูกผสมกลมกลืนหลายเชื้อชาติ

ข้าวที่เรารับประทานอยู่เช่น ข้าวหอมมะลิ ซึ่งพ่อ แม่ นำพาปลูกขายให้ชาวโลก ยังถูกอเมริกันนำไปพัฒนาพันธุ์ จดลิขสิทธิ์ จนต้องสูญเสียสินค้าอันดับหนึ่งไป (มติชนรายวัน , วันที่ 29 กันยายน 2544 : 1)

ส่วนทรัพยากรธรรมชาติอื่น เช่น ป่าไม้และสมุนไพรอีกมากมาย เช่นหญ้าหนวดแมว ใบชะพลู เป็นต้น ซึ่งมีในประเทศไทย และเป็นยาต้าน โรคมะเร็ง โรคหัวใจ ก็ถูกต่างชาติสนใจให้ทุนจ้างคนมาเก็บตัวอย่างไปทำการทดลองวิจัย และอีกไม่นาน ถ้าคนไทยยังไม่ช่วยกันรักษาความเป็นไทยและของไทยเอาไว้ให้ได้ สมุนไพรที่มีคุณค่าเหล่านี้ก็จะถูกนำไปจดลิขสิทธิ์ ปรับปรุงเป็นยา ส่งมาขายให้กับเราอีกต่อหนึ่ง จากของไทยภูมิปัญญาไทยก็จะกลายเป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศขาดดุลการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(ที่มา : เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาการจัดการธุรกิจชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี , 19 มกราคม 2545)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

คลองบริบูรณ์เป็นหมู่บ้านเก่าแก่หมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งสร้างมานาน ประมาณ 130 ปี สมัยรัชกาลที่ 3 ตามคำบอกเล่าต่อกันมาเพราะไม่ได้มีการจดบันทึก มีผู้คนจาก บ้านโคกสูง ตำบลจอหอ บ้านตัดตาราด ได้เดินทางโดยเท้าในฤดูแล้งหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับคนในตัวเมืองนครราชสีมา ซึ่งในการเดินทางทั้งไปและกลับได้ผ่านลุ่มน้ำคลองบริบูรณ์ก็ได้พักค้างแรม และพบว่าบริเวณนี้มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งอาหารทั้งสัตว์น้ำและต้นไม้ จึงได้ชักชวนกันมาปลูกเพิงพัก ปลูกป่าจับจอง ปลูกพืชผักสวนครัวบ้าง ขุดเป็นแปลงนาเพาะปลูกข้าวบ้าง ขุดคู คลอง เก็บกักน้ำ ปลูกไม้ผล เช่น กล้วย มะพร้าว มะม่วง มะปราง ปรากฏว่า ได้ผลดี ก็เริ่มชักชวนญาติ พี่น้อง มาทำกินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้านหนึ่งตั้งเรียงรายรอบ ๆ ลำคลองบ้าง บนเนินที่สูงบ้าง เมื่อได้ผลผลิตก็นำออกแจกจ่ายญาติ เพื่อนบ้าน และต่อมาก็ได้ออกจำหน่ายยังบ้านใกล้เคียง และตัวเมืองนครราชสีมา เดิมเรียกชื่อหมู่บ้านกันง่าย ๆ ว่าบ้านเหนือ บ้านใต้ ตามทิศที่อยู่ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้าน

1.2.2 สภาพในปัจจุบัน

ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มทางทิศเหนือของตัวจังหวัดและอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองนครราชสีมาประมาณ 7 กิโลเมตร หรือห่างจากถนนมิตรภาพลงมาประมาณ 3 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อโดยรอบดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านกรูด	ตำบลจอหอ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านโพนสูง หมู่ที่ 4 และบ้านโคกไผ่ หมู่ที่ 6	ตำบลหมื่นไวย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านโพนสูง หมู่ที่ 4	ตำบลหมื่นไวย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านหมื่นไวย หมู่ 2 และบ้านหนองนาถุ่ม หมู่ 7	ตำบลหมื่นไวย

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ได้เจริญขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับอันเนื่องจากมีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่มาก จนในปัจจุบันมีจำนวน 125 ครัวเรือน จากสภาพที่เคยเห็นเป็น สวน ไร่ นา ขณะนี้ได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัย คนดั้งเดิมบางส่วนก็ได้ขายที่ดินให้กับคนนอกพื้นที่ จึงมีผู้คนจากภายนอกเข้ามาอยู่มากมาย บ้านเรือนที่เคยเป็นกระท่อมก็เปลี่ยนเป็นการปลูกสร้างที่ทันสมัยถาวรขึ้น อันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุที่ได้แผ่ขยายเข้ามา หมู่บ้านที่เคยใช้การคมนาคมโดยทางเท้า และมีสะพานในบางส่วนที่ผ่านทางน้ำ ปัจจุบันได้กลายเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเชื่อมระหว่างหมู่บ้านใกล้เคียง และในหมู่บ้านก็มีถนนคอนกรีต กว้าง 3 เมตรจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลหมื่นไวย มีไฟฟ้าใช้จนครบทุกครัวเรือน มีโทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์สาธารณะ และโทรศัพท์มือถือ มีรถยนต์ รถโดยสารประจำทางทำให้การคมนาคมติดต่อกับภายนอกสะดวกสบาย

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

จากความเจริญที่ได้แผ่ขยายเข้ามาในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ทำให้ชาวคลองบริบูรณ์ ซึ่งมีอาชีพแรกดั้งเดิมตั้งแต่การสร้างบ้านเรือน คือ อาชีพด้านเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ครอบครัวก็อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยาย เมื่อลูกหลานแต่งงานแล้วก็ยังอยู่รวมกันเพื่อจะได้ช่วยเหลือกันในด้านแรงงานในการเพาะปลูกข้าว และเกษตรทั่ว ๆ ไป เมื่อมีการเพาะปลูกได้พืชผักสวนครัวบ้าง ไม้ผลบ้าง ก็จะแจกจ่าย แลกเปลี่ยนกัน ต่อมาก็ได้ออกขาย จนกระทั่งต่อมา ได้เริ่มมีอาชีพค้าขาย ขึ้นอีกอาชีพหนึ่ง เมื่อมีคนอาศัยอยู่มากขึ้น ก็เริ่มมีการเดินทางออกไปติดต่อกับคนภายนอก เริ่มรู้จักอาชีพอื่น ๆ ที่หลากหลาย เช่น ออกไปรับจ้างบ้าง ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมบ้าง ราชการบ้าง ครอบครัวซึ่งเคยเป็นครอบครัวใหญ่อยู่รวมกันพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลูก หลาน ก็กลายเป็นครอบครัวที่เล็กลง เพราะอาชีพเกษตรกรรมที่ใช้แรงงานมากก็ลดปริมาณลง และการทำเกษตรกรรมแบบเดิมซึ่งใช้แรงงานคนจำนวนมาก ก็ใช้น้อยลง เนื่องจากใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยทดแทนเช่น การไถนา เก็บเกี่ยวข้าว การนวดข้าว หรือแม้แต่การยกแปลงผักก็ใช้รถไถแทนคน รายได้ของชาวคลองบริบูรณ์จึงอยู่ในขั้นที่พอเลี้ยงครอบครัวได้ ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายได้ของประชากรหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ตำบลหมื่นไวย

รายได้/ปี	จำนวนครอบครัว	คิดเป็น %
1,000 - 5,000 บาท	-	-
5,001 - 10,000 บาท	-	-
10,001 - 20,000 บาท	5	4
20,001 - 30,000 บาท	15	12
30,001 - 50,000 บาท	65	52
50,001 - 100,000 บาท	40	32

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อถือ ของคนชาวคลองบริบูรณ์ จะคล้ายคลึงกันกับคนทางอีสานโดยทั่วไป คือ นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องการทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรมในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางแห่งจิตใจ นิยมไปทำบุญที่วัดโลกประจักษ์เพราะอยู่ใกล้ที่สุด ศาสนาจะเป็นจุดศูนย์กลาง ประเพณีที่ปวงจึงมีวัดและพระเข้ามาเกี่ยวข้อง ตั้งแต่การเกิดไปจนถึงกระทั่งตาย เช่น ประเพณีโกนผมไฟ บวชนาค แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ จนการจัดงานศพ ในรอบ 1 ปี แต่ละเดือนก็จะมีการจัดงานซึ่งเป็นประเพณีนิยม ดังตารางที่แสดง

ตารางที่ 2 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีในรอบหนึ่งปีของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ตำบลหมื่น

เดือน	งานบุญหรืองานประเพณี
มกราคม	มีการทำบุญเลี้ยงพระและตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	มีการไปวัดเวียนเทียนฟังเทศน์ฟังธรรมในวันมาฆบูชา
มีนาคม	มีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานอุปสมบท
เมษายน	มีการรดน้ำพระและขอพรจากผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ และวันครอบครัว
พฤษภาคม	มีการไปวัดเวียนเทียนฟังธรรมในวันวิสาขบูชา
มิถุนายน	มีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานอุปสมบท
กรกฎาคม	ทำบุญตักบาตรถวายผ้าอาบน้ำฝน ถวายเทียนในวันเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญเลี้ยงพระเนื่องในโอกาสวันแม่แห่งชาติ
กันยายน	งานบุญต่าง ๆ
ตุลาคม	ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ตักบาตรเทโว และทอดกฐิน
พฤศจิกายน	งานบุญประเพณีลอยกระทง
ธันวาคม	ประเพณีเทศน์มหาชาติ ทำบุญเลี้ยงพระเนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ และทำบุญตักบาตรในวันส่งท้ายปีเก่า

การมีประเพณีนิยมได้ทำให้เกิดความเหนียวแน่น บุตรหลานหรือครอบครัวซึ่งได้แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพยังถิ่นฐานที่อื่นก็จะมารวมตัวกันทำบุญ ได้พบปะสังสรรค์ กราบไหว้บรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย

1.2.5 ข้อมูลอื่น ๆ

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการดูแลได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดจากหน่วยราชการเข้ามาให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค ความเจริญทางวัตถุนานาประการ แต่การศึกษาของคนชาวคลองบริบูรณ์ก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่น้อย โดยมีระดับการศึกษาเฉลี่ย ป. 4 ถึง ป. 6 มากที่สุด การพัฒนาสิ่งใดจึงเป็นการพัฒนาที่ค่อยเป็นค่อยไป ถึงเชิงช้า ผู้นำหมู่บ้านยังอยู่ในเกณฑ์ที่ความรู้มีน้อยแต่มีความเสียดสี ก็ทำให้หมู่บ้านรอดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ มาได้ หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณมาโดยตลอดจากหน่วยงานราชการ เช่น ด้านการเกษตร ได้รับการแนะในวิธีทำปุ๋ยชีวภาพ การป้องกันสารพิษจากยาฆ่าแมลง การใช้สารกำจัดศัตรูพืชจากธรรมชาติ ซึ่งลดค่าใช้จ่ายจากปุ๋ยเคมีและอันตรายจากยาฆ่าแมลงซึ่งใช้จำนวนมากและไม่ถูกวิธี ทำให้มีอันตรายต่อสุขภาพของคนในครอบครัว ซึ่งชาวคลองบริบูรณ์ได้มีผู้พิการซึ่งเกิดภายหลัง จำนวน 4 ราย ที่สันนิษฐานว่าเกิดจากพิษภัยของยาฆ่าแมลง ได้แก่บุตรของนางเชื้อ เข็มหมื่นไว ซึ่งเป็นอัมพฤกษ์ เดินไม่ได้ ในช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป ทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพ (ข้อมูลจากหนังสือบันทึกวาระการประชุม วันที่ 5 กรกฎาคม 2544) และการเยี่ยมสัมภาษณ์ และภาคผนวก รูปภาพ)

การที่รัฐบาลช่วยเหลือด้านการเงินซึ่งเป็นกองทุนต่าง ๆ ที่ผ่านมานั้นชาวคลองบริบูรณ์ก็ได้ใช้จ่ายนำไปพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล เช่น กองทุนปุย ส่งเสริมอาชีพ เลี้ยงไก่ กลุ่มแม่บ้าน เช่นสอนทำพวงหรีด ดอกไม้จันทร์ แต่ผลที่ได้รับยังไม่่งอกงามเท่าที่คิด ยังต้องพัฒนาให้ชาวบ้านรู้จักคิดเป็น ทำเป็นและรู้จักการแก้ไข สอนให้รู้จักประหยัด ให้นำภูมิปัญญาของตนออกมาใช้ ให้ช่วยเหลือตนเองก่อน ก่อนที่จะคอยรับความช่วยเหลือจากภายนอก เพราะการรับความช่วยเหลือด้านการเงินบ่อย ๆ จะทำให้ชาวบ้านเกิดความเคยชินกับการกู้เงิน คิดเป็นนิสัย ต้องกู้ยืมตลอดเวลา และจะเข้าใจว่าไม่เป็นไรเดี๋ยวก็มีกองทุนอื่นมาให้กู้อีก ซึ่งขณะนี้จากการสัมภาษณ์ พูดคุย การสังเกต ชาวคลองบริบูรณ์ ถึงแม้จะมีอาชีพที่มั่นคง ขยันทำมาหากินแล้ว มีความเข้มแข็ง สามัคคีกันแล้วก็ตาม แต่ก็มีหนี้สินกันมากมายตามมาเช่นกัน อันเนื่องมาจากชาวคลองบริบูรณ์ยังนิยมเล่นการพนัน เช่น หวยใต้ดิน ซึ่งใน 1 เดือน จะเล่นกันได้ 4 ครั้ง คือ ตามสลากกินแบ่งรัฐบาล วันที่ 1 และ 16 ของเดือน จาก ธนาคารเกษตรและสหกรณ์ วันที่ 10 ของเดือน และจากสลากออมสิน วันที่ 10 ของเดือน ซึ่งก็ยังไม่มีค่านิยมอื่นใดมาทดแทนการเล่นได้เลย

1) ลักษณะของประชากร

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีจำนวนประชากร 513 คน เป็นชาย 256 คน เป็นหญิง 257 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมู่บ้าน กลุ่มอายุเฉลี่ยของคนในหมู่บ้านจะอยู่ระหว่าง 20 ปี ดังตารางที่แสดง (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนราษฎร 2544)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ตามลักษณะของประชากร

	ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ ชายและหญิงทั้งหมด	513	100
	ชาย	256	50
	หญิง	257	50
2.	อายุ		
	น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	11	2
	1 ปีเต็ม - 2 ปี	11	2
	3 ปีเต็ม - 5 ปี	26	5
	6 ปีเต็ม - 11 ปี	41	8
	12 ปีเต็ม - 14 ปี	36	7
	15 ปีเต็ม - 17 ปี	41	8
	17 ปีเต็ม - 49 ปี	221	43
	50 ปีเต็ม - 59 ปี	72	14
60 ปีเต็มขึ้นไป	53	11	

	ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.	จบการศึกษา		
	ระดับ ป 4	236	46
	ระดับ ป 6	154	30
	ระดับมัธยมต้น-ปลาย	112	22
	ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า	7	1
	ไม่ได้รับการศึกษา	4	1
4.	อาชีพ		
	เกษตรกรรวม	246	48
	ค้าขาย, ประกอบอาชีพส่วนตัว	77	15
	รับจ้างทั่วไป(คนงาน, ลูกจ้าง, ช่าง)	57	11
	รับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ	31	6
	นักเรียน นักศึกษา นักบวช	87	17
	ไม่ระบุอาชีพแน่นอนหรือว่างงาน, ทูพลภาพ	15	3

2) แหล่งน้ำในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เป็นหมู่บ้านที่มีเนื้อที่ 1.45 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ดั้งเดิมตั้งอยู่รอบ ๆ ริมลำคลองบริบูรณ์ ซึ่งเป็นคลองน้ำจืดกว้าง 10 เมตร มีความยาวเชื่อมติดต่อหลายหมู่บ้าน หลายตำบล ต่อมาขยายหมู่บ้านกว้างขวางออกไป ลักษณะหมู่บ้านกระจัดกระจายแทรกปนกับหมู่บ้านอื่น เช่น แทรกในหมู่ที่ 7 บ้านหนองนาถุ่ม หมู่ที่ 4 บ้านโพนสูง เป็นต้น การเกษตรกรรมของชาวบ้านก็โดยอาศัยน้ำจากลำบริบูรณ์ ซึ่งเรียกว่าลำห้วย ส่วนคลองชลประทานได้ถูกสร้างขึ้นภายหลังและได้รับการส่งน้ำมาจากลำตะคอง ดังตารางแสดงแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ดังนี้

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	-	-	-
บ่อน้ำบาดาล	-	-	-
สระน้ำ	-	-	-
คลองส่งน้ำ	2	/	-
ห้วย	1	/	-
ฝายกั้นน้ำ	1	/	-

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ โดยภาพรวม มีดังต่อไปนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ในการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้านของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการลงปฏิบัติงานในพื้นที่ สัมภาษณ์ พุดคุย สอบถาม หรือการสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านคลองบริบูรณ์ ในตอนแรกยังเข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท อาจเป็นเงินของพรรคไทยรักไทย เพราะเริ่มฟังจากการหาเสียงของพรรคก่อนเป็นรัฐบาล ต่อมาก็ยังเข้าใจว่ารัฐบาลได้นำเงินกระจายสู่ชุมชนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทให้มาบริหารจัดการแบ่งสรรเท่าๆ กัน ซึ่ง ในที่สุดหลังจากได้รับข่าวสารและการประชาสัมพันธ์พูดคุยกันโดยมีผู้นำหมู่บ้านและได้รับการสนับสนุนจากส่วนอำเภอจึงเข้าใจในแนวเดียวกันว่า เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท รัฐบาลมีแนวนโยบายที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจในฐานะรากของชุมชนคือหมู่บ้าน ให้ได้มาบริหารจัดการกันเอง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพราะชุมชนเท่านั้นจะรู้ปัญหาของชุมชนเอง จนในที่สุดบ้านคลองบริบูรณ์ก็สามารถผ่านการประเมินความพร้อมจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้สำเร็จ มีคณะกรรมการ และระเบียบกองทุน ได้รับการโอนเงิน 1 ล้านบาท มาจัดสรรให้สมาชิกของกองทุนกู้ยืมตาม โครงการไปบริหารจนขณะนี้ มีสมาชิกกู้ยืมไป 43 ราย เป็นจำนวนเงิน 944,000 บาท

2. เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ซึ่งหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ได้รับจัดสรรจากกองทุนแห่งชาติเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 นั้น บัดนี้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ได้บริหารจัดการพิจารณาให้สมาชิกกองทุนได้กู้ยืมตามโครงการขอกู้อย่างถูกต้องตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ซึ่งกู้ไปแล้ว 4 รอบด้วยกัน เป็นเงิน รอบที่ 1 ผู้กู้ 26 ราย เป็นเงิน 409,000 บาทรอบที่ 2 จำนวน 11 ราย เป็นเงิน 400,000 บาท รอบที่ 3 จำนวน 3 ราย เป็นเงิน 70,000 บาท และรอบที่ 4 จำนวน 3 รายเป็นเงิน 65,000 บาท โดยการส่งเป็นราย ครึ่งปีตามระเบียบที่ร่าง และปรับเปลี่ยน เป็น 1 ปี ตามการยืดหยุ่นของสมาชิก ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 โครงการต่าง ๆ ได้ถูกนำไปใช้ซึ่งในส่วนใหญ่จะตรงตามวัตถุประสงค์แต่จะไม่ตรงตามการใช้จ่ายเงิน เช่น กู้เพื่อค้าขายหรือปรับปรุงการขาย 20,000 บาท แต่ใช้จ่ายจริงในการค้าขายไม่ถึงส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งสรรไปชำระหนี้ที่มีอยู่เดิมบ้าง ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันบ้างตามความจำเป็น เป็นต้น

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้ถูกคัดเลือกโดยการประชาคมหมู่บ้านอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ จนครบองค์ประกอบ 15 คน เป็นชาย 8 คน เป็นหญิง 7 คน และได้แบ่งสรรตำแหน่งหน้าที่ตามความเหมาะสมของแต่ละคน (รายละเอียดตามเอกสารภาคผนวก ง) ซึ่งคณะกรรมการแต่ละคนก็ได้ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถของตนเองอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม จะเห็นได้

จากการจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้จะเป็นไปอย่างเป็นธรรมตามคำขอผู้กู้โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง หรือการเข้าข้างญาติของตนเอง แต่จะยึดระเบียบเป็นหลักเมื่อมีผู้เสนอโครงการขอู้เกิน 20,000 บาทเช่นในรายที่กู้ 50,000 บาท ซึ่งมีจำนวน 10 ราย จะมีการจัดประชาคมให้กรรมการทุกท่านลงมติว่าจะให้กู้หรือไม่โดยพิจารณาเป็นรายกรณี อย่างรอบคอบ จึงจะอนุมัติให้กู้ได้ และในรายที่กู้เกิน 10,000บาทจะต้องมีหลักทรัพย์และผู้ค้ำประกันตามระเบียบ ก็ต้องยื่นหลักทรัพย์ที่พอกับจำนวนเงินกู้จริงต่อคณะกรรมการ หลังจากอนุมัติเงินกู้ไปแล้ว มีผู้กู้บางรายมาขอหลักทรัพย์คืนเพื่อไปกู้ในวงเงินอื่นอีกหลายราย คณะกรรมการต้องตัดสินใจตามระเบียบ คือ ไม่อนุมัติแต่ชี้แจงอย่างละมุนละม่อมถึงเหตุผลที่สมควร

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ซึ่งมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 80 ราย และได้ยื่นความจำนงขอู้เงิน 4 รอบ จำนวน 43 ราย เป็นเงิน 944,000 บาท ในโครงการที่แตกต่างกัน มีกู้เพื่อการศึกษาบุตรจำนวน 5 รายเป็นเงิน 86,000 บาท กู้เพื่อเกษตรจำนวน 22 รายเป็นเงิน 483,000 บาท กู้เพื่อค้าขายจำนวน 12 รายเป็นเงิน 295,000 บาท กู้เพื่อพัฒนาอาชีพจำนวน 1 รายเป็นเงิน 50,000 บาทและกู้ฉุกเฉินจำนวน 3 รายเป็นเงิน 30,000 บาท กรรมการได้มีขั้นตอนในการพิจารณาผู้กู้ในแต่ละรายตามระเบียบซึ่งได้ประขามติกันเองในหมู่บ้าน คือ พิจารณาจากความจำเป็นตามโครงการที่ขอกู้ยืม และจำนวนเงินที่ขอกู้ยืม ในรายที่กู้เกิน10,000 บาทจะต้องมีหลักทรัพย์และผู้ค้ำประกันเงินกู้อีก 2 คน ส่วนรายที่กู้เกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาทกรรมการจะต้องประชุมพิจารณาลงมติเป็นรายกรณี

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้มีการทำบัญชีรับและจ่ายเงินอันเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและบัญชีอื่น ๆ อย่างถูกต้องตรงไปตรงมาและง่ายต่อการตรวจสอบทั้งภายนอกและภายในหมู่บ้านด้วยตนเอง ซึ่งระบบการจัดทำบัญชีนั้น เจ้าหน้าที่บัญชีและการเงินของหมู่บ้าน เป็นกรรมการในตำแหน่งเหรัญญิกของกองทุน เป็นผู้บหลักสูตรทางบัญชี มีความรู้ความสามารถในการทำบัญชีทั้งในหน้าที่การงานประจำที่ทำอยู่ จึงเป็นศักยภาพของกองทุนอย่างหนึ่งที่มีผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ในการบริหาร จัดการ

3. การให้คำแนะนำช่วยเหลือสมาชิกผู้กู้ให้ได้รับโอกาส ให้เท่าเทียมกัน เนื่องจากในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีกลุ่มคนหลายอาชีพ หลายสาขา ซึ่งผู้ขอู้บางรายซึ่งยังติดขัดกู้ไม่ได้ เพราะยังไม่มีผู้ค้ำประกันหรือไม่มีหลักทรัพย์ กรรมการจะแนะนำให้ผู้กู้ได้พูดคุยเพื่อจับกลุ่มในหมู่บ้านด้วยกัน ในวงเงินที่ไม่แตกต่างกัน ทำให้สมาชิกได้รับโอกาสสามารถกู้เงินกองทุนเพื่อไปประกอบอาชีพตามคำขอู้ได้

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A ของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้คือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 1) จำนวนผู้พบว่าจำนวนผู้กู้เงินกองทุน 1 ล้านบาท ของบ้านคลองบริบูรณ์มีจำนวน 43 ราย
 - 2) ยอดเงินให้กู้พบว่าจำนวนเงินที่ปล่อยให้สมาชิกที่ขอู้ทั้ง 43 ราย รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 944,000 บาท
2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้ พบว่าจำนวนผู้กู้เงินกองทุน 1 ล้านบาท ของบ้านคลองบริบูรณ์ มี 43 ราย และมีการจัดสรรอนุมัติให้จนครบทุกราย
 - 2) จำนวนทุนสะสม ของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ได้แก่เงินสัจจะ ซึ่งมียอดเงินปัจจุบัน (กรกฎาคม 2545) 50,020 บาท และ ได้นำออกมาให้สมาชิกได้กู้ยืมในกรณีเร่งด่วน
 - 3) การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่าผู้กู้เงินกองทุน 1 ล้านบาทของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เนื่องจากมีขีดจำกัดในเรื่องทุนขยายกิจการ และปัญหาและความไม่ต่อเนื่องของกิจการ
3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีศักยภาพและความเข้มแข็งพอที่จะสามารถบริหารจัดการกองทุนต่อไปได้
 - 2) ในชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ในท้องถิ่นจะมีเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชนและระดับตำบลเพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งกันและกัน
 - 3) ในชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ เกิดการว่างงานทำให้ชาวบ้านหันกลับมาประกอบอาชีพทางการเกษตรกันมากโดยอาศัยเงินทุนกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านเงินสัจจะซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนโดยตรง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

- (1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในธุรกิจที่ตนทำอยู่แล้ว ซึ่งถ้ารู้จักนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับความรู้เดิม จะทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในธุรกิจสูง
- (2) หนี้สินของผู้กู้แต่ละราย พบว่าผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินทั้งนี้ในธนาคารและหนี้รายทุนนอกระบบ

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนบ้านคลองบริบูรณ์ มีหนี้เดิมอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประมาณ 50 % ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด ส่วนอีก 50 % เป็นหนี้จากนายทุนนอกระบบ

(4) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้จะนำเงินที่กู้ไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาชีพหลักของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพทางการเกษตร อาชีพค้าขาย และเป็นทุนการศึกษาแก่นุตร

(5) รายได้ของครอบครัว ผู้กู้ส่วนใหญ่ เป็นผู้มีรายได้อยู่ในระดับปานกลางถึง 52 % คือ มีรายได้ 30,000 - 50,000 บาทต่อปี และอีก 32% คือ ผู้ที่มีระดับรายได้ค่อนข้างสูง คือ มีรายได้ 50,000 - 100,000 บาทต่อปี และที่เหลืออีก 16 % เป็นผู้มีรายได้ต่ำ คือมีรายได้ประมาณ 10,000 - 30,000 บาทต่อปี

(6) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เพราะเป็นกิจการเดิมที่ได้ทำอยู่แล้ว เช่น การค้าขาย ทำนา เพาะปลูกพืช แต่มีบางรายที่ขาดประสบการณ์แต่เมื่อเกิดปัญหา ก็ได้รับการแนะนำในกลุ่มอาชีพด้วยกัน เช่นการเลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1) เงินที่กู้มาได้ สำหรับผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้นำเงินที่กู้นั้น นำมาปฏิบัติจริง ตามโครงการขอกู้ประมาณ 80 % ของผู้กู้และมีประมาณ 20 % ทำตามโครงการแต่ไม่เต็มจำนวน โดยแบ่งไปใช้หนี้เดิมที่มีอยู่บ้าง

2) เงินอื่น ๆ พบว่า นอกจากเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท แล้ว ชาวบ้านคลองบริบูรณ์ ยังมีเงินกองทุนอื่น ๆ ที่สามารถให้กู้ยืมทำธุรกิจได้คือ เงินกองทุน 1 แสนบาท และเงินสัจจะของหมู่บ้านซึ่งให้กู้ในดอกเบี้ยที่ต่ำ ระยะเวลาสั้น

3) สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่และวัตถุดิบที่ผู้กู้นำมาใช้ประกอบในการดำเนินกิจการส่วนใหญ่มีอยู่ในท้องถิ่นเช่น พวกผักต่าง ๆ และมีการนำเข้าวัตถุดิบบ้างในบางกิจการ เช่น การค้าขายผลไม้ ขายของชำ เป็นต้น

4) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีเทคนิคและวิธีการทำงานในรูปแบบเดิม และผสมผสาน เทคนิคใหม่ ๆ บ้างเพื่อความเหมาะสม เช่น การทำนา ที่ใช้ เครื่องจักรแทนแรงงานคนที่มีน้อยในพื้นที่

5) กำลังทำงาน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ อาศัยทั้งแรงงานในการปฏิบัติงานและใช้เครื่องจักร เทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อให้เหมาะสมกับกิจการ

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลราย

1) การทำกิจการถูกวิธี พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีวิธีการทำกิจการโดยอาศัยความรู้ ภูมิปัญญาและประสบการณ์เดิมที่เคยทำมา และจากคำแนะนำของหน่วยงานรัฐ เช่น พัฒนาการ เกษตรอำเภอ จนเกิดความรู้และความชำนาญ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เช่น การดูแลการเลี้ยง ไก่ เลี้ยงสุกร

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ วิธีการหาตลาดโดยได้รับคำแนะนำจากสมาชิกในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และจากข่าวสารต่าง ๆ

3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ จะใช้วัตถุดิบในพื้นที่ก่อน ซึ่งหาได้ง่ายในท้องถิ่น ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง เช่น ใช้มะพร้าว ใบตอง หรือ พืช ผัก ในพื้นที่ ด้วย และมีการนำเข้าวัตถุดิบจากที่อื่นเท่าที่จำเป็นในการผลิตและส่วนที่ไม่มี เช่น แป้ง น้ำตาล สำหรับผู้ขายขนมไทย

4) การทำบัญชี พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ผู้ทำกิจการได้ใช้การทำบัญชีแบบง่าย เช่นการซื้อมาขายไป ในแต่ละวัน แต่ไม่ได้จดบันทึกบัญชีรับจ่ายอย่างละเอียด

5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ส่วนใหญ่ ถือว่า ได้มีการวิเคราะห์ประเมินกิจการของตนเอง เช่นการขายอาหาร ผลไม้ในหมู่บ้าน ก็ได้ประเมินว่า ทำไมสินค้าถึงขายไม่หมด มีกิจกรรมใดในหมู่บ้านที่ทำให้อาหารขายเหลือ เพื่อเป็นประสบการณ์ว่า ในการคำนวณวัตถุดิบ มาผลิตและขาย จะได้ไม่ขาดทุน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลราย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

(1) รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ นำเงินที่กู้ไปนั้นไปลงทุนในกิจการที่ก่อให้เกิดรายได้ โดยการนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว

(2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ บางส่วนได้นำผลผลิตที่เหลือจากการจำหน่ายมาแลกเปลี่ยนสิ่งของ เช่นนำมาแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือนำมาแจกจ่ายให้แก่ญาติพี่น้องด้วยตนเอง

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

(1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีจำนวนน้อยรายที่ได้ขยายกิจการ เนื่องจากทุนที่ใช้ในการดำเนินการจำกัด และระยะเวลาในการคืนเงินสั้นเกินไป

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

(1) ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีการพึ่งพาตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยแรงงานภายในครอบครัว ส่วนด้านความรู้ในการดำเนินการจะขอคำแนะนำจากเพื่อนบ้านหรือผู้ประกอบการด้วยกัน

(2) ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ในกิจการของตนเอง อย่างยั่งยืน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีศักยภาพและความสามารถที่จะดำเนินการของตนเองให้ยั่งยืนต่อไปได้ แต่ก็เกี่ยวข้องกับ โอกาส ทุน หรือ สภาพดิน ฟ้าอากาศ เช่น การเพาะปลูกที่ต้องอาศัยธรรมชาติช่วย

(3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน พบว่า หลังจากที่เงินกองทุนหมู่บ้านและทุนอื่น ๆ เข้ามาใน หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้มีชาวบ้านบางส่วนที่ไปทำงานต่างถิ่นและเกิดปัญหาการเลิกจ้าง หรือเมื่อหน่วยงานจากรอบครัว ก็กลับมาประกอบอาชีพเดิม เช่น ด้านการเกษตร ทำนา ปลูกผัก โดยอาศัยทุนจากกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินการ

(4) นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ พบว่า นักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน เมื่อจบหลักสูตรก็จะสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาและปฏิบัติตามใช้ให้เกิดประโยชน์แก่หมู่บ้านชุมชนของตนและช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความเข้มแข็ง เช่นการร่วมผลักดันให้เกิดธุรกิจชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เกิดทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน

(5) ผู้กู้ได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ส่วนหนึ่งได้กลับมาใช้คาวีพดุงเดิมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและได้รื้อฟื้นภูมิปัญญาที่เคยปฏิบัติตามในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ ทำให้การทำการ เช่น การเพาะปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ที่สามารถเพิ่มปริมาณได้มาก และมีประสิทธิภาพ รู้จักลดต้นทุนในการผลิต เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ สารกำจัดแมลงด้วยสะเดา เป็นต้น

3. ผลการทดลองวิธีการใหม่

เนื่องจากหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีลักษณะพื้นที่ ที่เปลี่ยนจากเดิม ซึ่งทำการเกษตร เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เมื่อมีการขยายความเจริญ พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัย จะเหลือพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนน้อย ชาวบ้านคลองบริบูรณ์ได้สังเกตเห็นประโยชน์ในการทำเกษตรอย่างพอเพียง หรือการทำไร่นาสวนผสม ตามพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่มีขีดจำกัดในเรื่องพื้นที่ ซึ่งต้องใช้เนื้อที่ถึง 15 ไร่ จึงได้คิดสูตรสำเร็จ จำลองพื้นที่สวนผสมโดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ซึ่งมีพื้นที่เพียง 2 ไร่ ใช้ส่วนที่หนึ่งเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนที่ 2 ใช้เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่และไก่บ้านสายเลือดไก่ชน ส่วนที่ 3 ขุดบ่อเลี้ยงปลา โดยปลูกไม้ผลและพืชผักสวนครัวไว้รอบบ่อ ซึ่งมีแนวการทดลองใหม่ ดังนี้

3.1 วิธีการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่และพันธุ์ไก่บ้านไก่ชนแบบธรรมชาติ

ไก่พันธุ์ไข่ปกติเกษตรกรจะเลี้ยงแบบขังในกรงสี่เหลี่ยมแยกช่องอาหารมีหน้าที่กินและออกไข่เพียงอย่างเดียว ไม่มีโอกาสได้ออกไปเดินเล่นเช่นพันธุ์อื่น วิธีการของคุณเสถียรพงษ์ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านเลขที่ 114 หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ โดยซื้อแม่พันธุ์จากร้านขายพันธุ์ไก่ จำนวน 20 ตัว ปล่อยโดยล้อมตาข่ายในเนื้อที่ 1 งาน และเพาะเลี้ยงไก่บ้านสายเลือดไก่ชนให้อยู่ร่วมกัน ไก่ไข่ก็จะออกไข่ทุกวันให้ครอบครัวได้ประกอบอาหารโดยไม่ต้องซื้อ ส่วนไก่บ้านก็จะเพาะเลี้ยงเป็นไก่รุ่นแล้วคัดขายเป็นตัว ถ้าตัวผู้ที่ลักษณะดี ก็จะมีผู้ชอบชนไก่มาซื้อไปฝึกซ้อมอีกทีหนึ่ง โดยขายตัวละประมาณ 500 บาท

ในการให้อาหารก็ไม่ยุ่งยาก ข้าวที่เหลือจากรับประทานก็นำมาผสมกับอาหารไก่ซึ่งลดค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารได้ครั้งหนึ่ง ตอนเช้ากับตอนเย็นก็เปิดตาข่ายให้ไก่ทุกพันธุ์ได้เดินออกกำลังกาย คุ้ยเขี่ยหาอาหารธรรมชาติ เช่น หนอน แมลง ใบหญ้า ซึ่งเป็นอาหารเสริมทำให้ไก่แข็งแรง สุขภาพดี โตเร็ว ไม่ติดเชื้อง่ายเพราะในน้ำดื่มจะผสม อีเอ็ม ให้ดื่มอยู่เสมอ

มูลไก่คุณเสถียรพงษ์นำไปตากแดด แล้วหมักผสมกับเกลบ ร้าหยาบ อีเอ็ม กากน้ำตาล ได้เป็นปุ๋ยหมักนำไปใส่พืชผลต่อไป

3.2 การทำบ่อปลาผสมกับไม้ผล

ในพื้นที่กร้าง 1 ไร่ 1 งาน ซึ่งอยู่ด้านหลังตัวบ้าน คุณเสถียรพงษ์ ได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์นิคม พรประสิทธิ์ อาจารย์นิเทศก์บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้ไปดูและให้คำแนะนำให้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ใหม่ เพราะพื้นที่เดิมเป็นที่ดำกรรรับน้ำเสียของชาวบ้านใกล้เคียง โดยจุดเป็นบ่อสี่เหลี่ยมตรงกลางลึกประมาณ 1 เมตร 50 เซนติเมตร กว้าง 5 เมตร ยาว 40 เมตร ขอบบ่อเป็น 2 ชั้น ชั้นแรกกว้าง 2 เมตร รอบตัวบ่อ ใช้ปลุกมะนาวเป็น ขอบบ่อด้านบน ปลูกชมพูพันธุ์เพชรทับทิมและทับทิมจันทร์ รอบบ่อ โดยไม่ต้องจ่ายเงินซื้อพันธุ์ไม้เลยในการขยายพันธุ์ จะแยกตอนจากต้นแม่ซึ่งปลูกไว้รับประทานเพียงไม่กี่ต้นก็ขยายได้ถึง 40 ต้น พร้อมกับปลูกพืชผักสวนครัว ทุกชนิดไว้ปรุงอาหารโดยไม่ต้องซื้อ

ส่วนในบ่อก็ปลูกบัวประดับให้เกิดสีสัน ม่วง ขาว ชมพู และเริ่มปล่อยลูกปลานิล ปลาทับทิม ปลาสลิด ซึ่งเป็นปลากินพืช การให้อาหารนอกจากให้อาหารเสริมแล้ว ก็ให้อาหารจากธรรมชาติ โดยตักเหินจากบ่อใกล้บ้านและพืชผักที่มี ให้รำบ้างเพราะมีลูกปลาเกิดขึ้นมาใหม่ โดยไม่ต้องซื้อพันธุ์เพิ่มเลย ในการปล่อยปลาคุณเสถียรพงษ์ ได้ปล่อยหอยต่าง ๆ เช่น หอยขม หอยกาบ กุ้งฝอย เพาะเลี้ยงลงในบ่อด้วย เพื่อให้เป็นเทศบาลในการเก็บกวาดเศษอาหารที่ตกค้างกันบ่อและมูลปลา เป็นการรักษาระบบนิเวศน์ในบ่อให้สะอาดอยู่เสมอ

จากการสัมภาษณ์ คุณเสถียรพงษ์ บอกว่าในหมู่บ้านมีคนเลี้ยงปลาหลากหลายราย ซึ่งต้องใช้ทุนสูงในเรื่องอาหารและน้ำมีกลิ่นเหม็น ในการขายก็ลำบาก โตเกินไปหรือเล็กเกินไปก็ขายไม่ได้ ถ้าอาหารไม่พอก็กัดกินกันเอง ส่วนปลากินพืชเป็นปลาที่สะอาด ปลาที่จับกินนอกจากรสชาติเป็นที่นิยมของท้องตลาด ตัวเล็กตัวใหญ่จับขายได้หมด สีสนก็สวยงามคล้ายปลาคาร์ฟอีกด้วย และจะมีโครงการแปรรูปปลาสดเป็นปลาเค็มออกจำหน่ายร่วมกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต่อไป

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ เลี้ยงสัตว์ในคลองบริบูรณ์ สรุปได้ดังนี้

4.1 อาชีพเลี้ยงไก่

4.1.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้และเงินอื่น ๆ เช่น ทุนเดิมของผู้กู้ วัตถุประสงค์และกำลังทำงาน

4.1.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ วิธีการเลี้ยง การหาตลาดที่ดี และการหาวัตถุประสงค์

4.1.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้ บางรายเลี้ยงควบคู่กับการเลี้ยงปลา

4.2 อาชีพเลี้ยงปลา

4.2.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่น ๆ เช่น ทุนเดิมของผู้กู้ เงินกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ วัตถุประสงค์ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

4.2.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ วิธีการเลี้ยง การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุประสงค์

4.2.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีสุขภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3 อาชีพเลี้ยงสุกร

4.3.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่นๆ เช่น เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินแสน ทุนเดิมของผู้กู้ วัตถุประสงค์ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

4.3.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ วิธีการเลี้ยง การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุประสงค์

4.3.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ เพาะปลูกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ สรุปได้ดังนี้

4.4 อาชีพทำสวนผัก

4.4.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่น ๆ เช่น เงินกู้ยืมจากกลุ่มเงินสัจจะ กลุ่มเงินแสน ทุนเดิมของผู้กู้ สถานที่และวัตถุดิบ กำลังทำงาน

4.4.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การวิเคราะห์ประเมิน

4.4.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงินผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง และการรวมกลุ่ม ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง แต่ต้องอาศัยปัจจัย เช่น น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และน้ำฝนด้วย

4.5 อาชีพทำนาข้าว

4.5.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่น ๆ เช่น เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินแสน ทุนเดิมของผู้กู้ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงานการทำงาน

4.5.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การวิเคราะห์ประเมิน

4.5.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ ค้าขาย ในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ สรุปได้ดังนี้

4.6 อาชีพค้าขายของชำ

4.6.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่น ๆ เช่น ทุนเดิมของผู้กู้ เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินแสน สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

4.6.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ การหาลูกค้าที่ดี การบริการที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดีราคาถูก การทำบัญชี เพื่อควบคุมและประมาณการของกิจการ

4.6.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ผู้กู้มีรายได้เป็นเงิน สามารถพึ่งตนเอง และมีศักยภาพมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง

4.7 อาชีพค้าขายอาหาร

4.7.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่น ๆ เช่น เงินกู้ยืมจากกลุ่มเงินแสน ทุนเดิมของผู้กู้ สถานที่และวัตถุดิบ กำลังทำงาน

4.7.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ การรู้จักรักษาลูกค้าที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดีโดยเน้นในพื้นที่ก่อนและเชื่อมโยงในกลุ่มผู้ขายด้วยกัน

4.7.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ รวมทั้งด้านราคา คุณภาพ ความสะอาด เป็นมาตรฐานที่ถูกค้ายอมรับได้ ผู้ขายได้ผลผลิตเป็นเงิน สามารถพึ่งตนเองได้

4.8 อาชีพค้าขายขนมหวาน ขนมไทย

4.8.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ เงินอื่น ๆ เช่น เงินเดิมของผู้กู้ กำลังทำงาน

4.8.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่ การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี

4.8.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการ ของตนเองอย่างยั่งยืน

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของบ้าน คลองบริบูรณ์ สามารถจัดตั้งขึ้นได้เพราะสมาชิกในหมู่บ้านพียงเห็นความสำคัญและประโยชน์ของ กองทุนหมู่บ้านที่จะช่วยเสริมสร้างรายได้ ลดภาระรายจ่ายในครัวเรือน

5.2 ผลที่เกิดจากการบริหารจัดการเงินของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้มีความสามารถในการบริหารจัดการ การเงินกู้เพื่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและครอบครัวได้

5.3 ผลที่เกิดจากการประชาคมหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกและผู้นำหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความกระตือรือร้น ในการที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น

5.4 ผลที่เกิดจากการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า บุคคลที่จะมาเป็น กรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้นต้องเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ เสียสละแก่ส่วนรวม และเป็น ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจแก่สมาชิกส่วนใหญ่

5.5 ผลที่เกิดจากการจัดเวทีประชาคม ในหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ รวมทั้งมีข้อเสนอแนะในการช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจน สามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้ด้วยดี

5.6 ผลที่เกิดจากการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการกองทุน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านได้ รับทราบข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนอยู่เป็นประจำ เช่น การประชาสัมพันธ์ทางเครื่องขยายเสียง ของหมู่บ้าน การเรียกประชุมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอยู่เป็นประจำ

5.7 ผลที่เกิดจากการจัดตั้งเครือข่ายหรือองค์กรระดับตำบล พบว่า สมาชิกในแต่ละหมู่บ้านมี การรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรและเครือข่ายขึ้นในตำบล เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลในระดับท้องถิ่นหมู่บ้านในตำบลเดียวกันและในระดับจังหวัด

5.8 ผลที่เกิดจากการประชุมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้านมีการรับรู้อาสาและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเป็นประจำโดยการ ประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ระดับจังหวัด เป็นต้น

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการประเมินโครงการ

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

6.1.1 การเกิดกองทุน มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) การมีกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีกองทุนอื่น ๆ นอกเหนือจากกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ที่เอื้อประโยชน์ แก่สมาชิกในขณะนี้ อยู่ ได้แก่ กองทุนกลุ่มสัจจะมีทุน 50,020 บาท กองทุนกลุ่มสตรีแม่บ้าน มีเงินทุน 39,000 บาท กองทุนฌาปนกิจ สงเคราะห์หมู่บ้านมีทุน 34,000 บาท กองทุนหมู่บ้าน 1 แสนบาท

2) การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยเฉพาะสมาชิกกองทุนที่เข้าร่วมประชุมเป็นประจำ เพราะได้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและการทำธุรกิจของผู้กู้ให้มีประสิทธิภาพเช่น เกษตรอำเภอมานะน่านสอนการทำ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และแจกพันธุ์ข้าว พร้อมทั้งการสนับสนุนการปักหนี้ให้กับเกษตรกรเพื่อให้มีเวลาในการชำระหนี้

3) ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์มีทักษะคิดต่อกองทุนหมู่บ้านที่ดี คือ กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งกู้ยืมให้แก่สมาชิก ในการนำไปหมุนเวียนทำกิจการให้มีดอกผล เพื่อมาชำระคืนและมีรายได้เพิ่มเติมมาใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัวได้

4) การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน พบว่า ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การกำหนดระเบียบ กฎต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถที่จะนำผลประโยชน์จากเงินกองทุนมาพัฒนาและเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ด้อยโอกาส และให้กองทุนยังหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านต่อไป

5) แนวโน้มความเข้มแข็งและความอยู่รอดของกองทุน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์มีความสามัคคี มีจิตสำนึกร่วมกันที่จะร่วมจัดตั้งกองทุนได้สำเร็จ ร่วมแก้ไข ปัญหา และช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิก ในการทำกิจการ อันเกิดปัญหาอยู่เสมอ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การค้าขายที่รายได้ไม่ค่อยแน่นอน ทำให้กองทุนมีโอกาสที่จะอยู่คู่กับกองทุนอื่น ๆ ในหมู่บ้านและยั่งยืนต่อไป ทราบว่าสมาชิกยังมีความต้องการ

6) ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 80 คน สิ้นสภาพการเป็นสมาชิกโดยการเสียชีวิต 1 คน คือนายเล็ก วิริยะประทีป แต่มีผู้ขอกู้ยืมเงินจำนวน 43 คน รวมเป็นเงิน 944,000 บาท ยอดคงเหลือเงินสุทธิ 56,000 บาท และมีเงินสัจจะในหมู่บ้านจำนวน 50,020 บาท ที่หมุนเวียนให้ชาวบ้านได้กู้ยืม ควบลู่ไปกับเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) คณะกรรมการบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนของบ้านคลองบริบูรณ์นั้นได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกในที่ประชุม โดยการเสนอชื่อและการใช้เสียงข้างมากเป็นหลักในการคัดเลือกและต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุนของบ้านคลองบริบูรณ์ มีทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 8 คน และหญิง 7 คน

2) ระเบียบการบริหารกองทุน พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ที่ได้รับการคัดเลือกมาจะร่วมกันร่าง กฎ ระเบียบต่าง ๆ ในการบริหารกองทุนแล้วนำมาเสนอต่อมติที่ประชุมรับทราบ เพื่อใช้เป็นแนวในการปฏิบัติร่วมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3) การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร พบว่า คณะกรรมการกองทุนมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการดำเนินงานอยู่เป็นประจำ และในการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนจะทำในรูปแบบที่เข้าใจง่าย โดยยึดตามแบบของธนาคารออมสิน และมีเหรียญกษาปณ์ที่มีความรู้พร้อมประสบการณ์ดูแลการเงินและบัญชีให้กับกองทุนหมู่บ้านและกองทุนอื่นๆ ในหมู่บ้าน

4) การอนุมัติเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของบ้านคลองบริบูรณ์จะยึดตามกฎ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่กำหนด ไว้ในการอนุมัติเงินกู้ และมีผู้ที่ขอกู้ได้รับการพิจารณาอนุมัติเงินกู้จำนวน 43 ราย ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกนำไปประกอบกิจการทางการเกษตร ค้าขาย ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

5) มีการจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า เมื่อผู้กู้มีการชำระเงินคืนจะนำดอกเบี้ยที่ได้มาจัดสรรผลประโยชน์ ดังนี้

- เป็นเงินค่าตอบแทนรายปีของคณะกรรมการบริหารงาน	10 %
- เป็นเงินงบประมาณบริหารกองทุนและเป็นเงินสมทบฉุกเฉินหมู่บ้าน	20 %
- เป็นสวัสดิการแก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม	50 %
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของสมาชิก	20 %

6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพราะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ ในส่วนหนึ่งได้รับความรู้เพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จาก การส่งเสริมของรัฐบาล เช่น สอนให้ชาวบ้านรู้จักทำไร่นาสวนผสม ปลูกพืชปรับปรุงดิน ทำปุ๋ยหมักทดแทนการนำเข้าปุ๋ยเคมี โดยมี เกษตรอำเภอกำหนดให้การสนับสนุนส่งเจ้าหน้าที่ร่วมฝึกอบรมให้ถึงหมู่บ้าน

2) มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง พบว่า การบริหารกองทุนของบ้านคลองบริบูรณ์ มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้เพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่กองทุน เช่น การฝากเงินสำรองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เกิดมีเงินออมหมุนเวียนให้กู้ยืมแก้ไขดำเนินกิจการในหมู่บ้าน เพราะสามารถกู้ได้ตลอดเวลา แต่จำกัดวงเงินที่ไม่มากและภายในเวลาอันสั้น ดอกเบี้ยต่ำร้อยละ 1 บาทต่อเดือน

6.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนหมู่บ้านโดยรวม พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านให้เข้าใจถึงหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน ซึ่งทุกคนร่วมกันบริหารจัดการกันเองให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด ให้คงอยู่เป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านต่อไป

2) ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน พบว่า ผู้กู้แต่ละคนมีความรู้ความสามารถ มีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองให้มากที่สุด เช่น การใช้แรงงานภายในครอบครัวและการประกอบอาชีพของผู้กู้ รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้กิจการมีประสิทธิภาพ เข้าใจและทราบปัญหาอันเกิดจากการทำกิจการ และสามารถแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) ศักยภาพเดิมของบริบท พบว่า หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่กว่าร้อยปีหมู่บ้านหนึ่งที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนในลักษณะเครือญาติที่มาอยู่รวมกันทำการเกษตรกรรมเพาะปลูกพืชสวน เช่น กัญชง หนาม พืช มะพร้าว มะปราง มะม่วง ทำนาข้าว เมื่อได้ผลผลิตเหลือจากบริโภค ก็นำออกแจกจ่ายญาติ พี่น้อง และรู้จักขายในเวลาต่อมา และประชากรก็ได้เพิ่มมากขึ้นจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่และลำบริบูรณ์ที่เป็นสายน้ำหลักหล่อเลี้ยงภาคเกษตรกรรม รู้จักการปกครองครอบครัวและชุมชน หมู่บ้านด้วยระบบประชาธิปไตย สืบมาจนทุกวันนี้ ความเจริญได้เข้าถึงทุกครัวเรือน ได้มีไฟฟ้า น้ำประปาใช้ ระบบสาธารณสุขปลอดภัยครบครัน การคมนาคม สะดวก ทำให้การติดต่อทำมาค้าขาย ไปมาสะดวก ชาวบ้านมีความสามัคคี ร่วมกันแก้ไขปัญหาและร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เสมอมา โดยมีผู้นำและกรรมการหมู่บ้านที่มีความรู้ ร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา เสียสละให้กับชุมชนและประโยชน์ของชาวบ้าน ทำให้หมู่บ้านคลองบริบูรณ์มีความเข้มแข็งผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มาจนถึงกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทในปัจจุบัน พร้อมทั้งร่วมกับชุมชนผลักดันกิจกรรมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามนโยบายของรัฐบาลได้สำเร็จอีกโครงการหนึ่ง

2) การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่

2.1) ทุนด้านการเงิน พบว่า ในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีกองทุน และกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนจากกลุ่มเงินสัจจะมีจำนวนเงินในปัจจุบันถึง 50,020 บาท กองทุนกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้านมีจำนวนเงิน 3,000 บาท กองทุนกลุ่มพัฒนาสตรีแม่บ้าน มีจำนวนเงิน 40,000 บาท (ใช้ข้อมูลเดือน มิถุนายน 2545)

2.2) ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ พบว่า สภาพลักษณะที่ดินของพื้นที่บ้านคลองบริบูรณ์ แม้จะเหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกผัก แต่พื้นที่มีจำนวนน้อย เพราะถูกจำกัดเป็นที่อยู่อาศัยในส่วนใหญ่ ชาวคลองบริบูรณ์จึงมีอาชีพอื่นหลายอาชีพที่เสริม จากการเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ อาชีพ ค้าขาย อาชีพรับจ้างทั่วไป ลูกจ้างบริษัท รับราชการบ้าง เป็นต้น

2.3) ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี พบว่า ในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์มีการรักษาประเพณีดั้งเดิมแต่โบราณสืบต่อกันมา โดยมีวัดและการนับถือศาสนาพุทธร่วมกัน เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยมีวัดซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้านให้ชาวคลองบริบูรณ์ได้เลือกไปทำบุญได้ถึง 2 วัดคือวัดบ้านหมื่นไวยและวัดโคกประคู้

2.4) ทุนทางปัญญา พบว่า ในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ถึงแม้จะไม่มีโรงเรียนตั้งอยู่ในหมู่บ้านแต่ก็มีโรงเรียนและสถานศึกษาในหลายระดับที่อยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษา ในทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับปริญญา ทำให้เพิ่มพูนความรู้และทันต่อการพัฒนามากขึ้นสามารถนำความรู้มาใช้ประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

3) มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้ ได้แก่

3.1) การเกษตร พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 22 ราย ที่ผู้ไปประกอบอาชีพทางการเกษตร ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ คือ เลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา บางรายประสบผลสำเร็จขยายกิจการได้ต่อเนื่องการเลี้ยงสัตว์เพิ่มปริมาณ สามารถเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ พร้อมทั้งมีเครือข่ายในอาชีพกับสมาชิก ได้แลกเปลี่ยนปรึกษาหารือ ในการช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหา เช่น การป้องกันโรคให้กับสัตว์เลี้ยง ส่วนบางรายลุ่ม ๆ ดอน ๆ ขาดการต่อเนื่องของกิจการ การทอดลอยเมื่อพบอุปสรรคและปัญหา เช่น เมื่อเกิดไ้ตายยกเล้า ทุนหมุนเวียนหมด ต้องกู้ยืมกองทุนอื่น เช่นเงินสัจจะในหมู่บ้านมาร่วมแก้ปัญหาในกิจการต่อไป

3.3) ค้าขาย พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 12 ราย ที่ผู้ไปประกอบอาชีพทางด้านค้าขาย แบ่งเป็นขายของชำ ขายอาหาร ขายผักสด ขายผลไม้ ขายขนมจีน ขนมหวาน เครื่องประดับ สรุปโดยภาพรวมกลุ่มอาชีพค้าขายส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งพอในการทำกิจการ เพราะมีการลงทุนที่แน่นอน ซื้อมาขายไป มีประสบการณ์จากการขายก็นำปัญหาและประสบการณ์เหล่านั้นมา

เป็นครูให้ได้ศึกษาว่าทำอะไร สินค้าจะไม่เน่าเสีย เลือกลงอย่างไรจึงจะได้ของดีใหม่และสด ลูกค้าจึงเกิดความเชื่อใจ และเป็นที่ยอมรับในสินค้าเหล่านั้น เกิดความเข้มแข็งความภาคภูมิใจในกิจการของตนเองและสามารถเป็นหนึ่งในธุรกิจของตำบลอย่าง เช่น ขนมันจีนประโดกซึ่งชาวคลองบริบูรณ์ได้ร่วมสร้างเสริมและผลิตขายมาช้านานจนถึงปัจจุบัน

3.3) การกู้เพื่อการศึกษาแก่บุตร พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 5 รายที่กู้ไปเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาในการเป็นทุนการศึกษาให้แก่บุตร เป็นการส่งเสริมและแก้ไขปัญหา ให้โอกาสแก่สมาชิกในชุมชนให้ได้รับการศึกษาหาความรู้ทัดเทียมผู้อื่นและให้ได้นำความรู้มาช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพ และพัฒนาหมู่บ้านให้ยั่งยืนต่อไป

3.3) การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 4 ราย ที่กู้ไปเพื่อเป็นการลดรายจ่ายพัฒนา การหาปัจจัยอาชีพ มีความเข้มแข็งในการทำกิจการมีความสามารถในการพัฒนาอาชีพให้ยั่งยืนต่อไป

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ 5 ข้อ พบว่า

6.2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

1) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ครู อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์และในตำบลหมื่นไวย ร่วมเป็นสักขีพยานและสมาชิกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์

2) มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์และช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้านนอกเหนือจากกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ได้แก่ กลุ่มเงินแสนที่ได้รับสนับสนุนจากอำเภอผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ได้กู้ยืมมาพัฒนาหมู่บ้าน ได้ประกอบอาชีพต่าง ๆ กลุ่มเงินสัจจะของหมู่บ้านซึ่งตั้งขึ้นมาก่อนกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท

3) มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์มีการตั้งกลุ่มองค์กรหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน (ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์) กลุ่มพัฒนาเกษตรกร (กลุ่มผู้เลี้ยงไก่) ที่ดำเนินกิจการอันเอื้อประโยชน์ให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านและร่วมประสานเครือข่ายกับหมู่บ้านอื่นในการเรียนรู้และรับข่าวสารนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้ยั่งยืนต่อไป

6.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1) มีความไม่พึงพอใจในการจัดสรรเงินกองทุน พบว่า มีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านบางรายไม่พึงพอใจเพราะต้องการกู้ในจำนวนเงินที่มากกว่าเกณฑ์ และระเบียบที่กำหนดขึ้น คณะกรรมการต้องประชุมชี้แจง ให้เกิดความเข้าใจ ที่โปร่งใส ให้ทุกคนในหมู่บ้านและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบปัญหา จึงผ่านเหตุการณ์เหล่านั้นมาได้ด้วยดี

2) การส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยของสมาชิก พบว่า มีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านของบ้านคลองบริบูรณ์ ได้จัดทำระเบียบ ของกองทุนและกำหนดส่งชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนเป็น 6 เดือน ซึ่งในความเป็นจริงไม่สามารถส่งได้ เพราะกิจการที่ทำยังไม่ส่งผลให้เกิดกำไร จึงประชุมผัดผ่อนขอเลื่อนชำระเป็น 1 ปี แต่การส่ง 1 ปี ต่อครั้ง ได้ทำให้เงินกองทุน 1 ล้านบาท หยุคนิ่ง ยังไม่มีดอกผลมาให้ได้พัฒนาหมู่บ้านหรือเอื้อประโยชน์แก่ผู้ด้อยโอกาสตามที่ระบุไว้ในระเบียบ

3) การให้มีผู้กำกับเงินกู้และการให้มีหลักทรัพย์สำหรับผู้กู้ในรายที่กู้เกิน 20,000 - 50,000 บาท ทำให้เกิดความยากลำบากในการรักษาทรัพย์สินของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกผู้กู้บางราย ทราบว่า หลักทรัพย์อยู่ที่ใครก็จะไปขอยืมเพื่อนำไปกู้ยืมในวงเงินอื่นอีกต่อไป ซึ่งทำให้กรรมการเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ปลอดภัย กรรมการจึงประชุมชี้แจงให้ได้รับความเข้าใจให้ตรงกันว่าหลักทรัพย์ที่กำกับ จะนำไปค้าที่อื่นอีกไม่ได้จนกว่าจะได้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในแต่ละวงเงินกู้ก่อน จึงจะสามารถคืนให้ได้ตามสัญญา

6.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

6.3.1 มีเครือข่ายขององค์การย่อยภายในชุมชน พบว่า ในหมู่บ้านมีการตั้งองค์การหรือกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้มีอาชีพค้าขาย อาหารตามสั่ง ขายของชำ ขายผลไม้ กลุ่มพัฒนาเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น และแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอด มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และทักษะในแต่ละอาชีพ ปัญหาในการประกอบการ และส่งเสริมกันโดยสนับสนุนสินค้าของกันและกัน เช่น ผู้ค้าขายอาหาร ก็สามารถจะซื้อผัก ผลไม้ ต่าง ๆ จากผู้ค้าขายในหมู่บ้านชุมชนเดียวกัน และผู้ค้าขายผักผลไม้ก็สามารถซื้ออาหารของผู้ขายอาหารได้

6.3.2 มีองค์กรภายนอกชุมชน ที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน พบว่า ในหมู่บ้านมีองค์กรเครือข่ายระดับตำบล ซึ่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านได้ร่วมกันประชุมและมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ขึ้นมาในระดับตำบลหมื่นไวย ได้แก่ โครงการศูนย์ผลิตและจำหน่ายขนมจีนประโดก

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด

1) มีความสามัคคี พบว่ามีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมภายในหมู่บ้าน
2) มีความซื่อสัตย์ พบว่า ในหมู่บ้านไม่มีการลักขโมย ไม่เอารัคเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ร่วมช่วยเหลือกันในแต่ละกิจกรรมอันเป็นประโยชน์และร่วมพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การไม่ทิ้งขยะลงลำคลองบริบูรณ์ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

3) ยกย่องคนทำความดี พบว่า ในหมู่บ้านมีการสนับสนุนคนทำความดี โดยการกล่าวชมเชยต่อที่สาธารณชน และมีรางวัลในการตอบแทนให้แก่คนทำความดี

4) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่า ในหมู่บ้านเมื่อมีงานบุญประเพณีต่าง ๆ สมาชิกในหมู่บ้านจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เป็นประจำ

5) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้น และได้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามความต้องการอย่างอิสระ

6) มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ พบว่า สมาชิก ในหมู่บ้านมีอาชีพและรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น พบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน มีความรักใคร่ปรองดองกัน ครอบครัวมีความอบอุ่น เพราะมีการประกอบอาชีพในระบบเครือญาติได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

8) มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านทั้งก่อนและหลังจากการมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท

9) มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก พบว่า ในการประชุมแต่ละครั้ง จะมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมอยู่เป็นประจำ

10) มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส พบว่า ในหมู่บ้านมีการตั้งกลุ่มองค์กรสำหรับช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน ผลประโยชน์จากกองทุนต่าง ๆ จะถูกกำหนดแบ่งสัดส่วนไว้เสมอ

11) มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม พบว่า ในหมู่บ้านมีผู้นำที่ดี มีคุณธรรม ยุติธรรม มีความเสียสละแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถนำสมาชิกผ่านอุปสรรคแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

12) มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกในหมู่บ้านมีการประชุมปรึกษาหารือในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อเป็นแผนงานในการพัฒนาทุกๆปี

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่น

1) ต้องมีผู้นำที่มีความยุติธรรม มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ เสียสละเป็นที่เคารพนับถือของสมาชิกในหมู่บ้าน

2) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องไม่ทะเลาะเรื่องความสามัคคีกัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง เอาธิดเอาเปรียบผู้อื่น หรือสมาชิกด้วยกัน

6) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีอาชีพและมีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

7) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีการศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

8) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีการอุปถัมภ์ค้ำจุนแก่ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี คน

ชราและคนพิการ

9) มีการตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกโดยรวม

10) ในหมู่บ้านต้องมีเงินกองทุน เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในกรณีฉุกเฉิน

11) สมาชิกในหมู่บ้านต้องประพฤติ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของสังคม

ในทุกระดับตั้งแต่หมู่บ้านขึ้นไปจนถึงระดับประเทศ

12) สมาชิกในหมู่บ้านต้องกล้าคิด กล้าทำ และช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน

13) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องช่วยกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายใน

หมู่บ้านให้คงอยู่ต่อไปถึงลูกหลาน

14) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องช่วยกันรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีของ

หมู่บ้านสืบต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา นั้นซึ่งบัดนี้ได้รับจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท และได้มีการปล่อยให้กู้ไปแล้ว และได้มีการบริหารโดยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยใช้การประเมินในรูปแบบ "ซีพีพีโมเดล" (CIPP Model) ของ สตีฟเฟิลบีม ในการประเมินผลและวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชาวบ้านได้มากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน สามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศได้มากน้อยเพียงใด
- 3) เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์
- 4) เพื่อให้ทราบตัวชี้วัดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม ของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์
- 5) เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของสมาชิกในหมู่บ้าน ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท

1.1.2 วิธีดำเนินการ

- 1) โดยการศึกษาริบทชุมชนของหมู่บ้านคลองบริบูรณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมได้มาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
- 2) ศึกษาการดำเนินงานของกองทุน ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุน ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3) ใช้รูปแบบการประเมิน "ชีพชีโมเดล" ของสตีฟเฟิลบีม เป็นกรอบในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นระบบ และสะดวกในการวิเคราะห์และนำข้อมูลต่างๆ ไปใช้

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด มีความถูกต้องเที่ยงตรงมากที่สุดก่อนนำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่ใช้ในการประกอบการเขียนสารนิพนธ์ ให้มีความถูกต้องมากที่สุด

1.1.3 ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการมี 2 หน่วยระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1) หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

1.1) ผลการดำเนินการปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ ดังนี้

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และการเสวนากับชาวบ้าน พบว่าประชาชนในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เกินกว่าร้อยละ 80 มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และได้มีการประชุมเกิดขึ้น มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2544 พร้อมกับได้คัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาด้วยและมีการเปิดรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของบ้านคลองบริบูรณ์ มีผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก จำนวน 84 คน หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ได้รับโอนเงินจากกองทุนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 และมีการอนุมัติปล่อยให้ผู้กู้ทั้งสิ้น 4 งวด ดังนี้ งวดที่ 1 อนุมัติให้ผู้กู้เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2544 จำนวน 26 ราย งวดที่ 2 อนุมัติให้ผู้กู้เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2544 จำนวน 11 ราย งวดที่ 3 อนุมัติให้ผู้กู้เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 จำนวน 3 ราย และงวดที่ 4 อนุมัติให้ผู้กู้ในวันที่ 7 มกราคม 2545 เป็นจำนวน 3 ราย รวมเป็นเงินที่อนุมัติให้ผู้กู้ทั้งสิ้น 944,000 บาท โดยกำหนดชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย 6 เดือนและปรับแก้เป็นการส่ง 1 ปี กำหนดดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปีขณะนี้ผู้ส่งชำระคืนเงินกู้เพียง 2 ราย โดยมีสมาชิกได้เสียชีวิตลงในเดือนกรกฎาคมอีก 1 รายทำให้หมดสภาพการเป็นสมาชิกและญาติได้รับภาระในการเป็นหนี้ชำระคืนเงินให้กองทุนทดแทน เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามระยะเวลาเป็นเงิน 10,900 บาท ในเดือนสิงหาคม 2545

1.2) ผลการดำเนินการกระบวนการของหน่วยระบบ การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้คัดเลือกสมาชิกผู้กู้ โดยดูตามความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ และประวัติการกู้ยืมเงินต่าง ๆ ที่ผ่านมา พร้อมทั้งความสามารถที่จะชำระเงินคืนของผู้กู้ ซึ่งผู้กู้แต่ละรายจะเลือกทำธุรกิจที่ตนเองถนัดและได้มีการแนะนำส่งเสริมการทำธุรกิจแก่ผู้กู้ด้วย เพื่อให้ผู้กู้มีความสามารถในการชำระเงินคืนและเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ต้องการจะสร้างธุรกิจแต่ขาดทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านให้เกิดมีรายได้ช่วยเหลือครอบครัว

1.2) ผลการดำเนินการผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของบ้านคลองบริบูรณ์ มีจำนวนสมาชิก 80 ราย ผู้ที่ขอกู้ 43 ราย ปัจจุบันคงเหลือสมาชิก 83 รายและผู้กู้ 41 รายเนื่องจากผู้กู้เสียชีวิต 1 ราย และชำระคืนเงินกู้แล้วทั้งหมด 1 ราย จึงมีเงินที่ค้างชำระเงินกู้กับสมาชิกเป็นเงิน 904,000 บาท และยังมีเงินกองทุนเหลือสำหรับให้สมาชิกไว้กู้ยืมอีกเป็นเงิน 96,000 บาทในแต่ละเดือนทุกวันที่ 20 สมาชิกกองทุนจะมีการส่งเงินฝากสัจจะ โดยการถือหุ้น หุ้นละ 20 บาทแต่ไม่เกิน 500 บาท ซึ่งมีเงินฝากสัจจะทั้งหมดขณะนี้จำนวน 50,020 บาท และนำออกให้สมาชิกได้กู้ยืมควบคู่กับกองทุนเงินล้านเป็นจำนวน 30,700 บาทเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการขาดทุนหมุนเวียนและเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกให้หมู่บ้านอย่างแท้จริง ทำให้กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์มีภูมิคุ้มกันทางการเงินมีศักยภาพมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุนให้คงอยู่และเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนได้หมุนเวียนในหมู่บ้านต่อไป

2) หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

2.1) ผลการดำเนินการบริบทของ หน่วยระบบ การดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ โดยภาพรวมแล้วเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการเพราะส่วนใหญ่ผู้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และอาชีพค้าขาย ซึ่งแต่ละรายมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้ และคาดว่าเมื่อครบกำหนดชำระก็จะสามารถชำระคืนเงินกู้ได้เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินและให้เกิดการขับเคลื่อนให้มีการกู้ยืมได้ในครั้งต่อไป

2.2) ผลการดำเนินการปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการ ดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้นำเงินที่กู้มาดำเนินการตามโครงการที่ได้เสนอกู้ประมาณ 80% และได้มีเงินจากส่วนอื่น ๆ ที่ช่วยสนับสนุนกิจการของผู้กู้ได้แก่ กองทุนจากเงิน 1 แสนบาท จากเงินสัจจะ และในการประกอบกิจการของผู้กู้ได้นำภูมิปัญญาที่

มีในท้องถิ่น และใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบการ ก่อนการสั่งซื้อจากภายนอกเพื่อสนับสนุนสินค้าที่มีในชุมชน และเป็นการเชื่อมโยงกิจการซึ่งกันและกันในหมู่บ้านส่วนแรงงานที่ใช้ประกอบการจะช่วยเหลือกันภายในครอบครัวก่อน ก่อนที่จะจ้างแรงงานจากแหล่งอื่น และใช้เครื่องจักรกลตามความเหมาะสมของกิจการ

2.3) ผลการดำเนินการกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินงานของกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

การทำกิจการของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีวิธีการในการดำเนินกิจการ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่และการศึกษาจากการลองถูกลองผิด นำมาเป็นบทเรียนนำมาแก้ไขให้ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ทักษะซึ่งกันและกันในกลุ่มอาชีพเดียวกัน เช่น การแนะนำตลาดที่ดี การรวมกลุ่มกันซื้อวัตถุดิบเช่นอาหารสัตว์หรือปุ๋ย เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองและซื้อได้ในราคาที่ถูกลง

2.4) ผลการดำเนินการผลิตของหน่วยระบบการ ดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ส่วนหนึ่ง ได้นำเงินที่กู้ไปเป็นทุนในการทำกิจการที่ก่อให้เกิดรายได้ตามโครงการ เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว และอีกส่วนหนึ่งได้นำเงินไปชำระหนี้ ทำให้ขาดเงินทุนที่ใช้ในการหมุนเวียนกิจการ ทำให้ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการทำกิจการลดน้อยลง และขาดความต่อเนื่องของกิจการ

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เกิดจากความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน การมีจิตสำนึกร่วมกัน การเห็นความสำคัญของการจัดตั้งกองทุน จนสำเร็จสามารถดำเนินการให้สมาชิกได้กู้ยืมไปดำเนินการได้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 มีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีการจัดโครงสร้างองค์การอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้องตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์ข้อ 3 มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์ข้อ 4 สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่มภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มส่งเสริมเกษตรกร กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มฉาบฉวยกิจสงเคราะห์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่บ้านกองทุนหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

1.1) ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพโดยการลองถูกลองผิดก่อนจึงได้เป็นบทเรียนในการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ในการแลกเปลี่ยนความคิด แนะนำความรู้ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก ลดปัญหาด้านต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลกำไร

1.2) การมีประสบการณ์ ในการดำเนินงานกองทุนหรือกลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้าน ทำให้ง่ายในการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1.3) การคัดเลือก คณะกรรมการกองทุนทำให้เกิดเวทีค้นหาและเฟ้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1.4) เกิดการรวมตัวกันเพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เพราะหมู่บ้านไม่เคยมีคนมาประชุมกันมากขนาดนี้ โดยไม่แบ่งชนชั้น อาชีพ ทั้งข้าราชการ ประชาชน ผู้ประกอบการร่วมประชุมปรึกษาหารือกันในการจัดตั้งกองทุน

2) ปัจจัยด้านลบ

2.1) คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และหนี้นอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

2.2) การกำหนดวงเงินให้กู้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นราย ๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่เปิดโอกาสให้หมู่บ้านทำโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและสร้างรายได้หมุนเวียนในหมู่บ้าน เป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน

2.3) การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นสำหรับผู้กู้บางรายอาจยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจทำให้ผู้กู้ต้องไปกู้เงินนอกระบบเพื่อให้ทันเวลาในการชำระคืนเงินกองทุน

2.4) ความต้องการเงินกู้เพิ่มเติมของสมาชิกผู้กู้ เช่น สามีกู้แล้วต้องการให้ภรรยาผู้กู้โดยยังไม่ได้ชำระคืนเงินงวดเดิม

2.5) สมาชิกที่กู้ตั้งแต่ 20,000 - 50,000 บาท บางราย ที่กู้ไปแล้ว โดยมีผู้ค้ำประกันและหลักทรัพย์ ต้องการมาขออิมหลักทรัพย์ เช่น ทะเบียนรถ โฉนดที่ดิน ทำให้กรรมการเกิดความยุ่งยากและไม่ปลอดภัยในการเก็บรักษา

1.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านคลองบริบูรณ์ หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย ผู้ประเมินได้ร่วมสร้างเครือข่ายภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มผู้มีอาชีพค้าขายในหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ สุกร เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพความเข้มแข็ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้นในระดับตำบลได้แก่ โครงการศูนย์ผลิตและจำหน่ายขนมจีนประโดก

1.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านคลองบริบูรณ์ ได้แก่ หมู่บ้านต้องมีผู้นำที่มีความยุติธรรม มีความรู้ ความสามารถ เสียสละเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ต้องมีอาชีพและมีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยมีเงินกองทุนภายในหมู่บ้าน มีการตั้งองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้าน ต้องประพฤติ ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของสังคม ต้องช่วยกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีของหมู่บ้านสืบต่อไป

1.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อดำเนินกิจการผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินสามารถสร้างรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ได้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจะทำให้กองทุนหมู่บ้านคงอยู่และเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านได้

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถเพิ่มศักยภาพเกิดทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดปัญหาอันเกิดจากการขาดรายได้ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหายาเสพติด เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านในเรื่องของการกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้ยืมแต่ละราย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ถ้าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ชุดเดิมหมดวาระและมีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่เข้ามาบริหารซึ่งในบางตำแหน่งที่สำคัญและเป็นตัวฮั่นในการบริหาร เช่น ในเรื่องการเงินการบัญชี ควรคงไว้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการติดตามการดำเนินการของผู้กู้ตาม โครงการที่ได้เสนอขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้กู้อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการจัดประชุมถึงปัญหาในการดำเนินงานและหาวิธีการแก้ไขให้บ่อยขึ้นกว่าเดิมอย่างไม่เป็นทางการก่อนการเปิดประชุมร่วมกับสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ควรมีเงินทุนสำรองค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัว เช่น ค่าน้ำมันในการติดต่อ ค่าเอกสารวัสดุที่ใช้ งานต่าง ๆ

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีการจัดบันทึก การทำบัญชีค่าใช้จ่าย เพื่อสะดวกในการวางแผนการดำเนินงานในการลดต้นทุนในการผลิต ไม่ต้องซื้อวัตถุดิบมาตุนไว้มากจนเกิดการขาดทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีการรวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อช่วยเหลือกันแก้ปัญหาของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินการแต่ละอาชีพหรือในเครือข่ายเดียวกันเพื่อให้ธุรกิจเกิดความเข้มแข็งและไม่เดียวดาย สร้างความสามัคคีในกลุ่มและมีอำนาจต่อรองจากภายนอก เช่น ในเรื่องราคาผลผลิต ราคาวัตถุดิบ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพของตนและเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่เป็นประจำ ควรมีการศึกษาทดลองวิธีการใหม่ ๆ เพื่อที่จะได้พัฒนาผลผลิต ให้ดีขึ้นกว่าเดิม หรืออาจได้ความรู้และแนวคิดใหม่เพิ่มขึ้น เช่น การทดลองผสมพันธุ์สัตว์เลี้ยง ได้แก่ สุกร ไก่ ปลา เพื่อหาพันธุ์ใหม่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม อาจได้พันธุ์ใหม่ที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว ทนต่อโรคภัยได้ดีกว่า รสชาติดีกว่า เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตในตัวเองโดยไม่ต้องซื้อลูกพันธุ์ในการเลี้ยงครั้งต่อไป

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 เนื่องจากระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมีระยะเวลาที่จำกัดเกินไปซึ่งอาจจะทำให้ขาดความสมบูรณ์และไม่ต่อเนื่องของข้อมูล เช่น การทำกิจการของผู้กู้บางรายยังไม่เห็นผล และบางรายยังไม่สามารถชำระคืนเงินได้ และยังไม่ถึงกำหนด

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้เขียนขึ้นนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามสภาพความเป็นจริงเมื่อเวลาเปลี่ยนไป เช่น สถานะภาพของประชากรชาวคลองบริบูรณ์ อาชีพ รายได้ การศึกษา หรือแม้แต่จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน ในการศึกษาหรือผู้สนใจข้อมูล ต่าง ๆ จำเป็นต้องเปรียบเทียบและศึกษาวันเวลาและการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. 2545. **เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ**

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยอย่างรวดเร็ว. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วย**

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ

ที่ 2) พ.ศ. 2544 . สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือการดำเนินงาน**

สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ

จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชน**

เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรี

รัฐมนตรี

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองปริบูรณ์. 2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน**

คลองปริบูรณ์. นครราชสีมา

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ**

เรื่อง ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน. 6 มิถุนายน 2544 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบ

รัฐบาล กรุงเทพฯ.

เทคโนโลยีสุรนารี. มหาวิทยาลัย. 2544 คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ
และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

ไทย ทิพย์สุวรรณกุล. 2545. เอกสารประกอบการสอนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาเรื่องแบบจำลอง
การประเมิน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

บุญทิตยา พงษ์สุวรรณ. 2545. รายงานการศึกษาชุมชนเรื่อง ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกอง
ทุนเงินล้านกรณีศึกษาหมู่บ้านคลองบริบูรณ์. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

